

2. Ελλείπει κάθε αντίθετης διάταξης, είτε σε κανονισμό ή οδηγία που εφαρμόζεται στους διαγωνισμούς προσλήψεων των κοινοτικών οργάνων, είτε στην προκήρυξη του διαγωνισμού, πρέπει να θεωρηθεί ότι η προϋπόθεση της κατοχής πανεπιστημιακού διπλώματος έχει κατ' ανάγκη την έννοια που δίνει στον όρο αυτόν η ίδια η νομοθεσία του κράτους μέλους στο οποίο ο υποψήφιος περάτωσε τις σπουδές που επικαλείται.

Εφόσον εμπίπτει στην αρμοδιότητα των κρατών μελών η οργάνωση της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης που παρέχεται επί του εδάφους τους, τα κοινοτικά όργανα οφείλουν, δεδομένου ότι υπέχουν υποχρέωση ειλικρινούς συνεργασίας με τα κράτη μέλη, να σέβονται τους κανόνες τους οποίους θεσπίζουν τα κράτη μέλη στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους. Αυτό ισχύει ιδίως όταν πρόκειται για διατάξεις συνταγματικού δικαίου.

3. Η υποχρέωση αιτιολόγησης κάθε βλαπτικής αποφάσεως, η οποία προβλέπεται

στο άρθρο 25, δεύτερο εδάφιο, του ΚΥΚ, έχει ως σκοπό, αφενός, να παρέχει στον ενδιαφερόμενο τα αναγκαία στοιχεία για να γνωρίζει αν η απόφαση είναι ή όχι βάσιμη και, αφετέρου, να καθιστά δυνατό τον δικαστικό έλεγχο όσον αφορά τη νομιμότητα της αποφάσεως.

Είναι επαρκώς αιτιολογημένη η απόφαση της εξεταστικής επιτροπής διαγωνισμού περί αποκλεισμού ενός υποψηφίου από τις εξετάσεις του διαγωνισμού με την αιτιολογία ότι ο υποψήφιος δεν πληροί την προϋπόθεση κατοχής πανεπιστημιακού διπλώματος, όταν η απόφαση αυτή αναφέρει σαφώς τον λόγο για τον οποίο η εξεταστική επιτροπή δεν θεώρησε ως πανεπιστημιακό δίπλωμα τον τίτλο που προσκόμισε ο υποψήφιος και, επιπλέον, διευκρινίζει ότι η εξεταστική επιτροπή δεν θεώρησε ότι δεσμεύεται από τις αποφάσεις άλλων εξεταστικών επιτροπών διαγωνισμών, τις οποίες επικαλείται ο υποψήφιος και σύμφωνα με τις οποίες κάτοχοι του ίδιου τίτλου σπουδών έγιναν δεκτοί να συμμετάσχουν σε διαγωνισμούς άλλων οργάνων για την πλήρωση αναλόγων θέσεων.

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 11ης Φεβρουαρίου 1992 *

Στην υπόθεση T-16/90,

Αναστασία Παναγιωτοπούλου, κάτοικος Αθηνών, εκπροσωπούμενη από τον Σταύρο Αφένδρα, δικηγόρο Αθηνών, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο Aloyse May, 31, Grand-Rue,

προσφεύγουσα,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ελληνική.

κατά

Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, εκπροσωπούμενου από τον Jorge Campinos, jurisconsultus, επικουρούμενο από τους Manfred Peter, προϊστάμενο τμήματος, και Γιάννη Παντάλη, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο το γραφείο του Jorge Campinos, κτίριο ΒΑΚ III, Kirchberg,

καθού,

που έχει ως αντικείμενο την ακύρωση της απόφασης της εξεταστικής επιτροπής του γενικού διαγωνισμού PE/137/LA (ελληνογλωσσος μεταφραστής), με την οποία αποκλείστηκε η προσφεύγουσα από τον εν λόγω διαγωνισμό,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (πέμπτο τμήμα)

συγκείμενο από τους K. Lenaerts, Πρόεδρο, D. Barrington και H. Kirschner, δικαστές, γραμματέας: B. Pastor, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 24ης Οκτωβρίου 1991,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Το ιστορικό της διαφοράς

- 1 Με ανακοίνωση που δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* της 9ης Φεβρουαρίου 1989, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (στο εξής: Κοινοβούλιο) προκήρυξε γενικό διαγωνισμό βάσει εξετάσεων (PE/137/LA) προκειμένου να καταρτίσει πίνακα επιτυχόντων για την πρόσληψη ελληνογλωσσων μεταφραστών της σταδιοδρομίας LA 7/6 (ΕΕ C 33, έκδοση στην ελληνική γλώσσα, σ. 18). Το σημείο III, Β, 1, της προκηρύξεως του διαγωνισμού, με τίτλο « Απαιτούμενοι τίτλοι σπουδών και επαγγελματική πείρα », προέβλεπε ότι οι υποψήφιοι έπρεπε

« κατά την ημερομηνία λήξης της προθεσμίας υποβολής των αιτήσεων υποψηφιότητας, (...) να έχουν περατώσει πρόσφορες πανεπιστημιακές σπουδές (γλώσσες, πολιτικές επιστήμες, νομικά, οικονομία, κ.λπ.) που πιστοποιούνται με την απόκτηση πτυχίου ή να έχουν ισότιμη επαγγελματική πείρα τουλάχιστον πέντε ετών στον τόμα της μετάφρασης ».

- 2 Κατά το σημείο V της προκήρυξης του διαγωνισμού, η επανεξέταση των υποψηφιοτήτων μπορούσε να ζητηθεί υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

« Όλοι οι υποψήφιοι έχουν δικαίωμα να ζητήσουν επανεξέταση της υποψηφιότητάς τους εάν θεωρήσουν ότι έχει διαπραχθεί κάποιο λάθος. Στην περίπτωση αυτή, έχουν το δικαίωμα εντός προθεσμίας 20 ημερών από την ημερομηνία κατά την οποία απεστάλη η επιστολή, με την οποία τους ανακοινώθηκε ότι δεν έγινε δεκτή η υποψηφιότητά τους, να ζητήσουν επανεξέταση (...) »

- 3 Στο ίδιο τεύχος της *Επίσημης Εφημερίδας των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* δημοσιεύθηκε ανακοίνωση με τίτλο « Κοινές διατάξεις για τους γενικούς διαγωνισμούς » συνοδευόμενη από έναν « Πρακτικό οδηγό για τους υποψηφίους των γενικών διαγωνισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ». Το σημείο I του οδηγού αυτού, με τίτλο « Η προκήρυξη γενικού διαγωνισμού », περιείχε μεταξύ άλλων τα ακόλουθα:

« Διαβάστε την προκήρυξη γενικού διαγωνισμού πολύ προσεκτικά και βεβαιωθείτε ότι συγκεντρώνετε όλες τις βασικές προϋποθέσεις που αναφέρονται στο έγγραφο, κυρίως αυτές που αφορούν την ιθαγένεια, την ηλικία και το επίπεδο σπουδών, οι οποίες πρέπει απαραίτητα να τηρούνται. Εάν δεν πληρούνται όλες αυτές οι προϋποθέσεις και εσείς υποβάλετε παρ' όλα αυτά την αίτησή σας, αυτό θα σημαίνει απώλεια χρόνου και για σας και για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. »

Το σημείο 2, με τίτλο « Σπουδές », προέβλεπε:

« Το επίπεδο των σπουδών σας θα εξετασθεί και θα κριθεί, ενδεχομένως, από έναν ειδικό στο θέμα του εκπαιδευτικού συστήματος της χώρας σας. (...) »

[Όσον αφορά τις σπουδές αυτές, πρέπει να γνωρίζετε ότι για τις θέσεις βαθμού Α ή LA απαιτείται πτυχίο ή δίπλωμα που να αποδεικνύει ολοκληρωμένο κύκλο πανεπιστημιακών σπουδών — από αναγνωρισμένα πανεπιστήμια της Ελλάδας ή/και του εξωτερικού — (...)] (...)

Οι υποψήφιοι που έχουν σπουδάσει σε χώρα μη μέλος της Κοινότητας (π. χ. Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής) παρακαλούνται να αποστείλουν όσο το δυνατόν πληρέστερο φάκελο ώστε να επιτρέψουν τη σωστή εκτίμηση των διπλωμάτων τους. »

Εξάλλου, στο σημείο 5 με τίτλο « Συνήθη αίτια λαθών » διευκρινιζόταν ότι

« το επίπεδο σπουδών που απαιτείται για την αποδοχή σε διαγωνισμό δεν είναι πάντα το ίδιο με εκείνο που απαιτείται στις εθνικές δημόσιες υπηρεσίες ».

- 4 Η προσφεύγουσα υπέβαλε την υποψηφιότητά της εντός της προθεσμίας που όριζε η προκήρυξη του διαγωνισμού. Ως δικαιολογητικό των πανεπιστημιακών σπουδών της, συνήψε στην αίτηση υποψηφιότητάς της αντίγραφο του διπλώματος « Bachelor of Arts » που της είχε χορηγήσει το « Deree College », ιδιωτικό εκπαιδευτικό ίδρυμα το οποίο αποτελεί τμήμα του « American College of Greece » και εδρεύει στην Αθήνα.

- 5 Κατά το άρθρο 16, παράγραφος 5, του Ελληνικού Συντάγματος,

« η ανώτατη εκπαίδευση παρέχεται αποκλειστικά από ιδρύματα που αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου με πλήρη αυτοδιοίκηση. Τα ιδρύματα αυτά τελούν υπό την εποπτεία του Κράτους ».

Η παράγραφος 8, στοιχείο β, του ίδιου άρθρου προβλέπει ότι « η σύσταση ανώτατων σχολών από ιδιώτες απαγορεύεται ». Η Ελληνική Κυβέρνηση και οι διάδικοι, με τις απαντήσεις τους στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου, δήλωσαν ότι από τις διατάξεις αυτές προκύπτει ότι, κατά την ελληνική νομοθεσία, το Deree College, ως ιδιωτικό εκπαιδευτικό ίδρυμα που λειτουργεί στην Ελλάδα, δεν θεωρείται πανεπιστήμιο. Ομοίως, τα διπλώματα που χορηγούν τα ιδιωτικά ιδρύματα ανωτέρας εκπαίδευσης που λειτουργούν στην Ελλάδα δεν θεωρούνται, κατά την ελληνική νομοθεσία, πανεπιστημιακά διπλώματα. Δεν υπάρχει καμία διαδικασία αναγνώρισης της ισοτιμίας ή άλλη διαδικασία αναγνώρισης των διπλωμάτων αυτών.

- 6 Με επιστολή της 16ης Οκτωβρίου 1989, ο πρόεδρος της εξεταστικής επιτροπής του διαγωνισμού PE/137/LA πληροφόρησε την προσφεύγουσα ότι αποκλείστηκε από τον εν λόγω διαγωνισμό. Η στερεότυπη αυτή επιστολή ενημερώνει τον παραλήπτη, με

ένδειξη στην κατάλληλη θέση, σχετικά με τη μη πληρούμενη προϋπόθεση συμμετοχής στον διαγωνισμό. Στην επιστολή που απεστάλη στην προσφεύγουσα υπήρχε σχετική ένδειξη αντιστοιχούσα στην εξής περίπτωση: « μη περάτωση πανεπιστημιακών σπουδών με απόκτηση πτυχίου ή έλλειψη ισότιμης επαγγελματικής πείρας τουλάχιστον πέντε ετών ».

- 7 Στις 6 Νοεμβρίου 1989, η προσφεύγουσα υπέβαλε « ένσταση » στην εξεταστική επιτροπή με αίτημα την επανεξέταση της υποψηφιότητάς της, σύμφωνα με το προαναφερθέν σημείο V της προκηρύξεως του διαγωνισμού. Υποστήριξε, κυρίως, ότι το δίπλωμα « Bachelor » που κατέχει αναγνωρίζεται ως πανεπιστημιακός τίτλος σπουδών από άλλα κράτη μέλη και από την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, η οποία επέτρεψε σε κατόχους του διπλώματος αυτού να συμμετάσχουν σε διαγωνισμούς για θέσεις του κλάδου LA. Η εξεταστική επιτροπή, αφού επανεξέτασε στις 14 Νοεμβρίου 1989 τον φάκελο της προσφεύγουσας, ενέμεινε στην αρχική της απόφαση. Ο πρόεδρος της εξεταστικής επιτροπής, με επιστολή της 22ας Νοεμβρίου 1989, πληροφόρησε την προσφεύγουσα ότι

« η εξεταστική επιτροπή του ανωτέρω διαγωνισμού, παρόλο που επανεξέτασε στις 14 Νοεμβρίου 1989 τον φάκελο που υποβάλατε μαζί με την αίτηση υποψηφιότητάς σας, λαμβάνοντας υπόψη και τις διευκρινίσεις και τα επιχειρήματα που περιείχε η ένστασή σας, αποφάσισε να εμμένει στην αρχική της απόφαση διότι:

το Κοινοβούλιο δέχεται ως κριτήριο αναγνώρισης των σχολών στην Ελλάδα την αναγνώρισή τους από το Ελληνικό Κράτος. Το Deree College δεν αναγνωρίζεται από το ελληνικό Υπουργείο Παιδείας ως ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα. Το γεγονός ότι η Επιτροπή επιτρέπει τη συμμετοχή σε διαγωνισμούς πτυχιούχων στους κατόχους του διπλώματος του Deree College ουδόλως μπορεί να δεσμεύσει τις εξεταστικές επιτροπές των άλλων κοινοτικών οργάνων ».

- 8 Μετά την άσκηση της υπό κρίση προσφυγής, η προσφεύγουσα έγινε δεκτή να συμμετάσχει στις δοκιμασίες του γενικού διαγωνισμού του Συμβουλίου/A/319 για την κατάρτιση εφεδρικού πίνακα προσλήψεων διοικητικών υπαλλήλων.

Η διαδικασία

- 9 Η προσφυγή της Αν. Παναγιωτοπούλου πρωτοκολλήθηκε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 28 Μαρτίου 1990. Η έγγραφη διαδικασία διεξήχθη κανονικά.

- 10 Το Πρωτοδικείο, κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων. Κάλεσε, ωστόσο, την Κυβέρνηση της Ελληνικής Δημοκρατίας και τους διαδίκους να απαντήσουν σε διάφορες ερωτήσεις όσον αφορά το καθεστώς που ισχύει στο ελληνικό δίκαιο για τα διπλώματα των ιδιωτικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.
- 11 Απαντώντας στις ερωτήσεις αυτές, η Κυβέρνηση της Ελληνικής Δημοκρατίας, παρέμποντας στο προαναφερθέν άρθρο 16, παράγραφος 5, του Ελληνικού Συντάγματος, βεβαίωσε ότι « σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία, το Deree College, ως ιδιωτική σχολή που λειτουργεί στην Ελλάδα, δεν μπορεί να θεωρηθεί Πανεπιστήμιο » και δήλωσε ότι το πτυχίο που χορηγεί το Deree College δεν παρέχει δυνατότητα προσλήψεως στην ελληνική δημόσια διοίκηση σε επίπεδο αντίστοιχο του επιπέδου των θέσεων που καταλαμβάνουν οι πτυχιούχοι ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Επίσης, η Ελληνική Κυβέρνηση πληροφόρησε το Πρωτοδικείο ότι το επάγγελμα του μεταφραστή (ως ελεύθερο επάγγελμα ή μισθωτή δραστηριότητα) δεν είναι νομοθετικά κατοχυρωμένο στην Ελλάδα, πράγμα το οποίο σημαίνει ότι ο εργοδότης στον ιδιωτικό τομέα έχει δικαίωμα να κρίνει ελεύθερα αν το δίπλωμα « Bachelor of Arts » που χορηγεί το Deree College πληροί τις προϋποθέσεις για την κατάληψη της προς πλήρωση θέσεως.
- 12 Η Κυβέρνηση της Ελληνικής Δημοκρατίας επέστησε επίσης την προσοχή του Πρωτοδικείου επί της απόφασης 2247/1990 του Συμβουλίου της Επικρατείας, της 8ης Ιουνίου 1990, που αφορούσε απόφαση του Διαπανεπιστημιακού Κέντρου Αναγνώρισεως Τίτλων Σπουδών της Αλλοδαπής (στο εξής: ΔΙΚΑΤΣΑ), το οποίο, δυνάμει του νόμου 741/1977, είναι αρμόδιο για την αναγνώριση των αλλοδαπών τίτλων σπουδών. Με την προσβληθείσα απόφαση, το ΔΙΚΑΤΣΑ είχε αρνηθεί να αναγνωρίσει μεταπτυχιακό δίπλωμα « Master of Arts » χορηγηθέν από αμερικανικό πανεπιστήμιο βάσει τίτλου « Bachelor of Arts », ο οποίος είχε χορηγηθεί από το Deree College Αθηνών. Το Συμβούλιο της Επικρατείας επικύρωσε την απόφαση αυτή, κρίνοντας ότι το ΔΙΚΑΤΣΑ δεν είχε δικαίωμα να αναγνωρίσει αλλοδαπό μεταπτυχιακό δίπλωμα που χορηγήθηκε βάσει τίτλου σπουδών ο οποίος έχει χορηγηθεί από ιδιωτική σχολή λειτουργούσα στην Ελλάδα και βεβαιώνει επιτυχή φοίτηση σε κύκλο σπουδών ανωτάτης εκπαίδευσεως. Μια τέτοια αναγνώριση θα ισοδυναμούσε, κατά το Συμβούλιο της Επικρατείας, προς αναγνώριση των τίτλων ή διπλωμάτων που χορηγούνται από ιδιωτικά ανάτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα εγκατεστημένα στην Ελλάδα, πράγμα το οποίο θα συνιστούσε καταστρατήγηση των διατάξεων του Ελληνικού Συντάγματος που απαγορεύουν τη σύσταση και τη λειτουργία τέτοιων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

- 13 Οι απαντήσεις των διαδικών στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου θα αναλυθούν στο πλαίσιο της εξετάσεως των λόγων που προβάλλουν προς στήριξη των αιτημάτων τους.
- 14 Οι διάδικοι αγόρευσαν και απάντησαν στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά τη συνεδρίαση της 24ης Οκτωβρίου 1991. Κατά τη συνεδρίαση αυτή, το Κοινοβούλιο προσκόμισε έγγραφο της Επιτροπής, με ημερομηνία 1η Οκτωβρίου 1991, σύμφωνα με το οποίο το δίπλωμα του Deree College δεν αναγνωρίζεται από την Επιτροπή για την πρόσβαση σε θέσεις της κατηγορίας Α διότι, αφενός, το ίδρυμα αυτό δεν αναγνωρίζεται από τις ελληνικές αρχές και, αφετέρου, η Επιτροπή απαιτεί δίπλωμα « πολυετούς κύκλου σπουδών » και, επομένως, τα διπλώματα « Bachelor of Arts » που χορηγούνται από τα πανεπιστήμια των Ηνωμένων Πολιτειών δεν θεωρούνται επαρκή και απαιτείται πάντοτε η κατοχή του διπλώματος « Master ». Επίσης, το Κοινοβούλιο προσκόμισε δήλωση του Συμβουλίου, σύμφωνα με την οποία η αποδοχή της συμμετοχής της προσφεύγουσας στις δοκιμασίες του γενικού διαγωνισμού του Συμβουλίου/A/319 αποτελεί απόφαση της εξεταστικής επιτροπής του συγκεκριμένου διαγωνισμού και δεν στηρίζεται σε γενικό κανόνα εφαρμοζόμενο σε όλους τους διαγωνισμούς του Συμβουλίου.
- 15 Κατά την ίδια συνεδρίαση, ο εκπρόσωπος της προσφεύγουσας πρότεινε να προσκομίσει κατάλογο των κατόχων διπλώματος « Bachelor of Arts » του Deree College οι οποίοι είναι σήμερα μόνιμοι υπάλληλοι της κατηγορίας Α ή του κλάδου LA σε διάφορα όργανα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Μετά από ανταλλαγή απόψεων με το Πρωτοδικείο σχετικά με την καθυστερημένη υποβολή του αποδεικτικού αυτού μέσου, αναγνωρίζοντας ότι από τον εν λόγω κατάλογο δεν προέκυπτε αν το δίπλωμα του Deree College ήταν το μόνο δίπλωμα που διέθεταν, κατά την πρόσληψή τους, τα πρόσωπα που περιέχονται στον κατάλογο, ο εκπρόσωπος της προσφεύγουσας απέσυρε την πρότασή του.
- 16 Η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:
- να ακυρώσει την από 22 Νοεμβρίου 1989 απόφαση της εξεταστικής επιτροπής του διαγωνισμού PE/137/LA μεταφραστές ελληνικής γλώσσας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, με την οποία απορρίφθηκε η ένσταση την οποία υπέβαλε η προσφεύγουσα στις 6 Νοεμβρίου 1989·
  - κατά της από 16 Οκτωβρίου 1989 αποφάσεως της ίδιας επιτροπής, δυνάμει της οποίας αποκλείστηκε η προσφεύγουσα από τον γενικό διαγωνισμό PE/137/LA (μεταφραστές ελληνικής γλώσσας)

και/ή

— κατά της αρνήσεως της εξεταστικής επιτροπής του διαγωνισμού PE/137/LA (μεταφραστές ελληνικής γλώσσας) να αναγνωρίσει το πτυχίο «Bachelor's» που έλαβε η προσφεύγουσα από το Deree College ως πτυχίο πανεπιστημιακού επιπέδου·

— να αναγνωρίσει το πτυχίο που έλαβε η προσφεύγουσα από το Deree College ως πτυχίο πανεπιστημιακού επιπέδου·

— να αναγνωρίσει ότι η άρνηση της εξεταστικής επιτροπής του διαγωνισμού PE/137/LA (μεταφραστές ελληνικής γλώσσας) να δεχθεί τη συμμετοχή της προσφεύγουσας στον διαγωνισμό αυτόν ήταν παράνομη·

— να ακυρώσει τον διαγωνισμό PE/137/LA (μεταφραστές ελληνικής γλώσσας) καθώς και τον πίνακα επιτυχόντων στον διαγωνισμό αυτόν·

— να καταδικάσει το καθού στα δικαστικά έξοδα.

17 Το καθού ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει την προσφυγή·

— να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις.

Επί του αιτήματος ακυρώσεως της αποφάσεως με την οποία η προσφεύγουσα αποκλείστηκε από τον διαγωνισμό

Επί του παραδεκτού

18 Το Κοινοβούλιο δεν προέβαλε μεν ένσταση απαραδέκτου κατά της προσφυγής, επέστησε όμως την προσοχή του Πρωτοδικείου επί του κατά πόσον η προσφυγή, η οποία, στρεφόμενη κατά της αποφάσεως της εξεταστικής επιτροπής της 22ας Νοεμβρίου 1989, κατατέθηκε στις 28 Μαρτίου 1990, ασκήθηκε εμπροθέσμως. Το καθού προσθέτει ότι, εφόσον ο πρόεδρος της εξεταστικής επιτροπής ενημέρωσε την προσφεύγουσα για την απόρριψη της υποψηφιότητάς της με επιστολή της 16ης Οκτωβρίου 1989, η τρίμηνη προθεσμία που προβλέπει το άρθρο 91, παράγραφος 3, του Κανονισμού Υπηρεσιακής

Καταστάσεως των Υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (στο εξής: ΚΥΚ) είχε προ πολλού εκπνεύσει.

- 19 Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι υπέβαλε στην εξεταστική επιτροπή διοικητική ένσταση δυνάμει του άρθρου 90, παράγραφος 2, του ΚΥΚ. Υποστηρίζει ότι η προθεσμία ασκήσεως της προσφυγής άρχισε στις 29 Δεκεμβρίου 1989, ημερομηνία κατά την οποία έλαβε γνώση της αποφάσεως της 22ας Νοεμβρίου 1989 περί απορρίψεως της διοικητικής της ενστάσεως. Η προσφεύγουσα προσθέτει ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, το βάρος της αποδείξεως περί της ακριβούς ημερομηνίας κοινοποιήσεως μιας αποφάσεως βαρύνει το κοινοτικό όργανο που προβαίνει στην κοινοποίηση.
- 20 Από την επιστολή την οποία απήθυνε στην προσφεύγουσα ο πρόεδρος της εξεταστικής επιτροπής στις 22 Νοεμβρίου 1989 προκύπτει ότι η εξεταστική επιτροπή, κατόπιν αιτήσεως της προσφεύγουσας, επανεξέτασε την αίτηση υποψηφιότητάς της. Κατόπιν αυτού, η απόφαση που ελήφθη μετά την επανεξέταση αυτή στις 22 Νοεμβρίου 1989 υποκατέστησε την προηγούμενη απόφαση και δεν μπορεί να θεωρηθεί ως καθαρά επιβεβαιωτική της πρώτης αποφάσεως (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Δεκεμβρίου 1987, υπόθεση 206/85, Beiten κατά Επιτροπής, Συλλογή 1987, σ. 5301 επ., συγκεκριμένα σ. 5316). Εφόσον πρόκειται για απόφαση εξεταστικής επιτροπής διαγωνισμού, η οποία μπορεί να προσβληθεί χωρίς προηγούμενη υποβολή διοικητικής ενστάσεως, η προθεσμία ασκήσεως της προσφυγής αρχίζει από της κοινοποιήσεως της νέας αυτής αποφάσεως. Δεδομένου ότι το Κοινοβούλιο δεν προσκόμισε καμία απόδειξη σχετικά με την ημερομηνία κοινοποιήσεως της αποφάσεως αυτής, το Πρωτοδικείο δεν μπορεί παρά να στηριχθεί στις δηλώσεις της προσφεύγουσας και να θεωρήσει ότι η προσφεύγουσα έλαβε γνώση της αποφάσεως το πρώτον στις 29 Δεκεμβρίου 1989. Συνεπώς, το αίτημα της ακυρώσεως της αποφάσεως αυτής πρέπει να θεωρηθεί παραδεκτό.

Επί της ουσίας

- 21 Κατά την έγγραφη διαδικασία, η προσφεύγουσα διατύπωσε τις αιτιάσεις της κατά της αποφάσεως περί αποκλεισμού της από τον διαγωνισμό προβάλλοντας τρεις λόγους ακυρώσεως. Το Πρωτοδικείο, ωστόσο, διακρίνει τέσσερις λόγους ακυρώσεως οι οποίοι στηρίζονται, πρώτον, σε δυσμενή διάκριση λόγω ιθαγενείας, δεύτερον, σε παράβαση του άρθρου 48, παράγραφος 3, στοιχείο γ, της Συνθήκης ΕΟΚ, τρίτον, σε παράβαση των άρθρων 27 επ. και 110 του ΚΥΚ και του άρθρου 1, παράγραφος 1, στοιχείο δ, του παραρτήματος ΙΙΙ του ΚΥΚ και, τέταρτον, σε ανεπαρκή αιτιολογία της προσβαλλομένης αποφάσεως. Εξάλλου, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η προσφεύγουσα προέβαλε, για πρώτη φορά με την απάντησή της σε ερώτηση του Πρωτοδικείου και κατόπιν κατά την προφορική διαδικασία, έναν πέμπτο λόγο ακυρώσεως ισχυριζόμενη ότι το άρθρο 16 του Ελληνικού Συντάγματος δεν μπορεί να τύχει εφαρμογής καθόσον αντιβαίνει στα άρθρα 48 έως 66 της Συνθήκης ΕΟΚ.

Επί του λόγου ακυρώσεως που στηρίζεται στην ύπαρξη δυσμενούς διακρίσεως λόγω ιθαγενείας

- 22 Προς απόδειξη του ότι η απόρριψη της αιτήσεως υποψηφιότητάς της συνιστά παραβίαση της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ιθαγενείας, η οποία θεσπίζεται από τα άρθρα 7 και 48, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΟΚ, η προσφεύγουσα αναφέρει ότι το δίπλωμα που χορηγεί το Deree College αναγνωρίζεται από τις αρμόδιες αγγλικές πανεπιστημιακές αρχές ως παρέχον δικαίωμα παρακολουθήσεως μεταπτυχιακών σπουδών. Προς απόδειξη του ισχυρισμού αυτού, η προσφεύγουσα επισυνήψε στο δικόγραφο της προσφυγής της κατάλογο των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων του Ηνωμένου Βασιλείου που έχουν επιτρέψει σε διπλωματούχους του Deree College να παρακολουθήσουν μεταπτυχιακές σπουδές. Από αυτό η προσφεύγουσα συνάγει ότι οι κάτοχοι του διπλώματος αυτού απολαύουν στο Ηνωμένο Βασίλειο όλων των πλεονεκτημάτων που τους παρέχει ένας πανεπιστημιακός τίτλος σπουδών, συμπεριλαμβανομένης της αναγνωρίσεως του τίτλου αυτού σε επαγγελματικό επίπεδο και για την πρόσβαση σε αντίστοιχες θέσεις της δημοσίας διοικήσεως. Προς στήριξη της επιχειρηματολογίας αυτής, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, στην αντίθετη περίπτωση, θα υπήρχε η οξύμωρη κατάσταση να αναγνωρίζεται, στον κάτοχο διπλώματος του Deree College ο οποίος έχει αποκτήσει τίτλο μεταπτυχιακών σπουδών στο Ηνωμένο Βασίλειο, ο μεταπτυχιακός τίτλος και όχι ο τίτλος των βασικών πανεπιστημιακών σπουδών. Η προσφεύγουσα προσθέτει ότι το οξύμωρο της καταστάσεως αυτής οδήγησε την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων να αναγνωρίσει το δίπλωμα του Deree College ως δίπλωμα το οποίο παρέχει τη δυνατότητα συμμετοχής στους διαγωνισμούς που διοργανώνονται για την πρόσληψη υπαλλήλων της κατηγορίας Α και του κλάδου LA.
- 23 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι ένας Άγγλος υπήκοος, κάτοχος του διπλώματος του Deree College, θα γινόταν δεκτός χωρίς περιορισμούς στους διαγωνισμούς « Α » και « LA » των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, λόγω της αναγνωρίσεως του τίτλου αυτού στη χώρα καταγωγής του. Αντιθέτως, οι Έλληνες υπήκοοι, κάτοχοι του ίδιου τίτλου, στερούνται του πλεονεκτήματος αυτού, δεδομένου ότι οι αρμόδιες ελληνικές αρχές αρνούνται να αναγνωρίσουν τον τίτλο αυτό ως τίτλο πανεπιστημιακών σπουδών.
- 24 Προς στήριξη της επιχειρηματολογίας της, η προσφεύγουσα επικαλείται την οδηγία 89/48/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, περί γενικού συστήματος αναγνωρίσεως των διπλωμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ΕΕ 1989, L 19, σ. 16, στο εξής: οδηγία 89/48), της οποίας το άρθρο 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α, καθορίζει την έννοια « δίπλωμα » από πλευράς εφαρμογής της οδηγίας. Η προσφεύγουσα επικαλείται, ειδικότερα, το δεύτερο εδάφιο της εν λόγω διατάξεως, κατά το οποίο « εξομοιώνεται προς δίπλωμα κατά την έννοια του πρώτου εδαφίου, οποιοδήποτε δίπλωμα (...) έχει χορηγηθεί από αρμόδια αρχή σε κράτος μέλος, εφόσον πιστοποιεί εκπαίδευση που έχει πραγματοποιηθεί εντός της Κοινότητας και που αναγνωρίζεται από αρμόδια αρχή του εν λόγω κράτους μέλους ως ισοτίμου επιπέδου και εφόσον παρέχει

τα ίδια δικαιώματα πρόσβασης ή άσκησης ενός νομοθετικά κατοχυρωμένου επαγγέλματος ».

- 25 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι ο τίτλος που χορηγεί το Deree College αναγνωρίζεται στην Αγγλία ως τίτλος ισότιμος πανεπιστημιακού επιπέδου και επιτρέπει, συνεπώς, στον κάτοχό του να ασκήσει ορισμένα νομοθετικά κατοχυρωμένα επαγγέλματα, όπως του καθηγητή της αγγλικής γλώσσας ή του μεταφραστή. Η προσφεύγουσα προσθέτει ότι η παρεχόμενη από το Deree College εντός της Κοινότητας εκπαίδευση αφορά νομοθετικά κατοχυρωμένο επάγγελμα, δεδομένου ότι πρόκειται, στην υπό κρίση περίπτωση, για διαγωνισμό που διοργανώνεται για την πρόσληψη μεταφραστών στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, τα κριτήρια συμμετοχής στον οποίο είναι αυστηρώς καθορισμένα. Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι η εξεταστική επιτροπή του διαγωνισμού όφειλε, συνεπώς, να λάβει υπόψη της την οδηγία 89/48 προκειμένου να προσδιορίσει τους τίτλους που επιτρέπουν στους κατόχους τους να λάβουν μέρος στον εν λόγω διαγωνισμό. Η προσφεύγουσα αναγνωρίζει ότι η οδηγία απευθύνεται στα κράτη μέλη και ότι, κατά την ημερομηνία ασκήσεως της προσφυγής, δεν είχε ακόμα λήξει η προθεσμία για τη μεταφορά της οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο, υποστηρίζει όμως ότι το καθού όργανο ήταν υποχρεωμένο να τηρήσει τις διατάξεις της, δεδομένου ότι η οδηγία δεν αναφέρει την αρχή της αμοιβαιότητας στην οποία, κατά την προσφεύγουσα, το Κοινοβούλιο συναίνεσε, στο πλαίσιο της διαδικασίας συνεργασίας, κατά την υιοθέτηση της οδηγίας.
- 26 Η προσφεύγουσα προσθέτει ότι αυτός ο λόγος ακυρώσεως δεν μπορεί να απορριφθεί με την αιτιολογία ότι το άρθρο 48 της Συνθήκης απευθύνεται μόνο στα κράτη μέλη και δεν δεσμεύει τα κοινοτικά όργανα. Επικαλείται τη νομολογία του Δικαστηρίου (αποφάσεις της 20ής Απριλίου 1978 στις υποθέσεις 80 και 81/77, *Commissionnaires réunis* και λοιποί, *Rec.* 1978, σ. 927, και της 17ης Μαΐου 1984, υπόθεση 15/83, *Denkavit Nederland*, Συλλογή 1984, σ. 2171) προς θεμελίωση του ισχυρισμού ότι οι διατάξεις της Συνθήκης δεσμεύουν και τα κοινοτικά όργανα.
- 27 Στην ερώτηση του Πρωτοδικείου ως προς το αν το δίπλωμα του Deree College πληροί την προϋπόθεση που προβλέπεται από τον « πρακτικό οδηγό για τους υποψηφίους των γενικών διαγωνισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου », σύμφωνα με τον οποίο « για τις θέσεις του βαθμού Α ή LA απαιτείται πτυχίο ή δίπλωμα που να αποδεικνύει ολοκληρωμένο κύκλο πανεπιστημιακών σπουδών — από αναγνωρισμένα πανεπιστήμια της Ελλάδας ή/και του εξωτερικού (...) », η προσφεύγουσα απάντησε καταφατικώς.
- 28 Κατά την προσφεύγουσα, το εν λόγω δίπλωμα πιστοποιεί ολοκληρωμένο κύκλο πανεπιστημιακών σπουδών, δεδομένου ότι, πρώτον, η εισαγωγή στο Deree College επιτρέ-

πεται μόνο στους έχοντες περατώσει επιτυχώς δευτεροβάθμιο κύκλο σπουδών και, προκειμένου για σπουδές στο τμήμα αγγλικής γλώσσας και φιλολογίας, σε όσους αποδεικνύουν επαρκή γνώση της αγγλικής γλώσσας και κατόπιν ειδικής εξετάσεως· δεύτερον, η διάρκεια των σπουδών στο Deree College είναι τετραετής (οκτώ εξάμηνα)· τρίτον, το πρόγραμμα σπουδών στο τμήμα αγγλικής γλώσσας και φιλολογίας είναι οργανωμένο κατά τρόπον ώστε οι σπουδαστές να αποκτούν τις αναγκαίες θεωρητικές και πρακτικές βάσεις για την πλήρη γνώση του αντικειμένου που μελετούν, το πρόγραμμα δε αυτό μπορεί να συγκριθεί με το πρόγραμμα σπουδών του αντιστοίχου τμήματος του Πανεπιστημίου Αθηνών· τέταρτον, τα μαθήματα του Deree College διδάσκονται από εξειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό· και, πέμπτον, το εν λόγω δίπλωμα χορηγείται στους σπουδαστές μετά από ανελλιπή παρακολούθηση των μαθημάτων και επιτυχία στις εξετάσεις στις οποίες υποβάλλονται μετά το πέρας κάθε κύκλου μαθημάτων.

29 Ως προς την προϋπόθεση να έχει χορηγηθεί το δίπλωμα από αναγνωρισμένο πανεπιστήμιο της Ελλάδας ή του εξωτερικού, η προσφεύγουσα υπογραμμίζει προκαταρκτικώς ότι ο «πρακτικός οδηγός για τους υποψηφίους» δεν προσδιορίζει ούτε τα κριτήρια αναγνώρισεως των πανεπιστημίων ούτε την αρμόδια για την αναγνώρισή τους αρχή. Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι από την οδηγία 89/48 προκύπτει ότι το μόνο κριτήριο αναγνώρισεως ενός πανεπιστημιακού ιδρύματος είναι η αναγνώριση του διπλώματος που το πανεπιστήμιο αυτό χορηγεί. Η προσφεύγουσα υποστηρίζει στη συνέχεια ότι, εφόσον η προκήρυξη του διαγωνισμού δεν προσδιορίζει επακριβώς την αρμόδια για την αναγνώριση αρχή, είναι αδιάφορο ποια αρχή αναγνώριζει το πανεπιστημιακό ίδρυμα και ότι αρκεί να υφίσταται τέτοια αναγνώριση, πράγμα το οποίο συμβαίνει στην περίπτωση του Deree College, αφού αυτό αναγνωρίζεται ως ανώτατο πανεπιστημιακό ίδρυμα τόσο από διάφορα πανεπιστήμια της Ευρώπης και των Ηνωμένων Πολιτειών, όπως προκύπτει από τον κατάλογο που επισύναψε στο δικόγραφο της προσφυγής της, όσο και από την Επιτροπή και το Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

30 Η προσφεύγουσα, κληθείσα από το Πρωτοδικείο να σχολιάσει τις πρακτικές συνέπειες του άρθρου 16 του Ελληνικού Συντάγματος για τους κατόχους διπλωμάτων ιδιωτικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, αναφέρει ότι πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ ιδιωτικού και δημοσίου τομέα. Στον ιδιωτικό τομέα, τα διπλώματα που χορηγούνται τόσο από τα ελληνικά όσο και από αλλοδαπά εκπαιδευτικά ιδρύματα επιτρέπουν στους κατόχους τους να καταλαμβάνουν ισοδύναμες θέσεις απασχολήσεως με παραπλήσιες αποδοχές και όρους εργασίας χωρίς περιορισμούς και διατυπώσεις. Όσον αφορά τον δημόσιο τομέα, η προσφεύγουσα εξηγεί ότι γίνεται διαχωρισμός μεταξύ των κατόχων διπλωμάτων ιδιωτικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων της αλλοδαπής και των κατόχων διπλωμάτων ιδιωτικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων εγκατεστημένων στην Ελλάδα ή διπλωμάτων παραρτημάτων πανεπιστημίων της αλλοδαπής που λειτουργούν στην

Ελλάδα. Τα διπλώματα που χορηγούνται από ιδιωτικά εκπαιδευτικά ιδρύματα της αλλοδαπής μπορούν να αναγνωριστούν από το ΔΙΚΑΤΣΑ, σύμφωνα με τον νόμο 741/1977, ως ισότιμα των πτυχίων που χορηγούνται από τα ελληνικά κρατικά εκπαιδευτικά ιδρύματα. Αντιθέτως, τα διπλώματα που χορηγούνται από τα ιδιωτικά εκπαιδευτικά ιδρύματα της Ελλάδας ή από παραρτήματα αλλοδαπών πανεπιστημίων που λειτουργούν στην Ελλάδα δεν αναγνωρίζονται από το Ελληνικό Κράτος και δεν υπάρχει καμία διαδικασία για την αναγνώρισή τους. Κατά συνέπεια, οι κάτοχοι των διπλωμάτων αυτών, αφενός, δεν μπορούν να καταλάβουν θέσεις πτυχιούχων στον δημόσιο τομέα και, αφετέρου, δεν μπορούν να ασκήσουν επαγγέλματα για τα οποία απαιτείται διοικητική άδεια (όπως τα επαγγέλματα του δικηγόρου, του ιατρού, του μηχανικού κ. λπ.) ούτε να εγγραφούν στους οικείους επαγγελματικούς συλλόγους.

- 31 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η προσφεύγουσα υποστήριξε ακόμα ότι τα πραγματικά περιστατικά της υπό κρίση υποθέσεως διαφέρουν ως προς δύο σημεία από τα περιστατικά τα οποία αφορούσε η απόφαση της 13ης Ιουλίου 1989 στην υπόθεση 108/88 (Jaenicke Cendoya κατά Επιτροπής, Συλλογή 1989, σ. 2711), στο πλαίσιο της οποίας το Δικαστήριο εξέτασε κατά πόσον ο υποψήφιος διαγωνισμού είχε πανεπιστημιακό δίπλωμα κατά τη νομοθεσία του κράτους μέλους στο οποίο είχε πραγματοποιήσει τις σχετικές σπουδές. Αφενός, η προσφεύγουσα τόνισε ότι, στην υπόθεση Cendoya, δεν υποστηρίχθηκε ότι ο επίδικος τίτλος αναγνωριζόταν σε άλλο κράτος μέλος ως πανεπιστημιακό δίπλωμα. Αφετέρου, η προσφεύγουσα υποστήριξε ότι το εθνικό δίκαιο που εφαρμόστηκε στην υπόθεση εκείνη προέβλεπε, σε αντίθεση προς το ελληνικό δίκαιο, τη δυνατότητα αναγνώρισεως του επιδικού διπλώματος, δυνατότητα της οποίας ο προσφεύγων δεν έκανε εντούτοις χρήση.
- 32 Απαντώντας σε ερώτηση του Πρωτοδικείου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η προσφεύγουσα δήλωσε ότι δεν ήταν σε θέση να αναφέρει αν το δίπλωμα του Deree College αναγνωρίζεται από όλα τα πανεπιστήμια του Ηνωμένου Βασιλείου ως τίτλος παρέχων δυνατότητα παρακολούθησεως μεταπτυχιακών σπουδών ούτε να αποδείξει τον ισχυρισμό της ότι οι κάτοχοι διπλώματος « Bachelor of Arts » του Deree College μπορούσαν να καταλάβουν, στη βρετανική δημόσια διοίκηση, θέσεις πτυχιούχων ανωτάτης εκπαίδευσεως. Προσφέρθηκε, ωστόσο, να συγκεντρώσει σχετικές βεβαιώσεις και να τις υποβάλει στο Πρωτοδικείο.
- 33 Προς απόκρουση αυτού του λόγου ακυρώσεως, το καθού όργανο υποστηρίζει ότι οι διατάξεις του άρθρου 48 της Συνθήκης ΕΟΚ απευθύνονται στα κράτη μέλη και, συνεπώς, δεν έχουν εφαρμογή στην υπό κρίση περίπτωση, η οποία αφορά αποφάσεις των κοινοτικών οργάνων σε θέματα προσλήψεως προσωπικού. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θεωρεί, εξάλλου, ότι θα ήταν λάθος να εξομοιωθούν οι υποψήφιοι διαγωνισμών προς εργαζομένους υπό την έννοια του άρθρου 48 της Συνθήκης.

- 34 Όσον αφορά την οδηγία 89/48, το καθού όργανο υποστηρίζει ότι η οδηγία απευθύνεται στα κράτη μέλη και προβλέπει, για τη μεταφορά της στο εσωτερικό δίκαιο, προθεσμία λήγουσα στις 4 Ιανουαρίου 1991. Με το υπόμνημα ανταπαντήσεως, το καθού προσθέτει ότι η εν λόγω οδηγία δεν θεσπίζει κανένα αυτόματο μηχανισμό για την αναγνώριση των πτυχίων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Υπογραμμίζει ότι η οδηγία, κατά το άρθρο 1, δεν αφορά παρά την αναγνώριση των διπλωμάτων, των οποίων η χορήγηση έγινε από « αρμόδια αρχή » σε κράτος μέλος. Το καθού αναφέρει ότι, επί του παρόντος, οι ελληνικές αρχές δεν αναγνωρίζουν το *Degree College* ως πανεπιστημιακό ίδρυμα, από αυτό δε συνάγει ότι το ίδρυμα αυτό δεν μπορεί να θεωρηθεί, από πλευράς εφαρμογής της ως άνω οδηγίας, ως « αρμόδια αρχή » εξουσιοδοτημένη να χορηγεί πτυχία, πιστοποιητικά ή άλλους τίτλους. Προσθέτει ότι, λαμβανομένων υπόψη των προμνησθεισών διατάξεων του άρθρου 16, παράγραφος 5, του Ελληνικού Συντάγματος, δεν προβλέπεται με βεβαιότητα ότι η κατάσταση αυτή θα μεταβληθεί με την εκπονή της προθεσμίας για τη μεταφορά της εν λόγω οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο.
- 35 Το καθού όργανο προσθέτει ότι τα έγγραφα που προσκόμισε η προσφεύγουσα δεν αποδεικνύουν ότι οι διπλωματούχοι του *Degree College* γίνονται δεκτοί γενικώς και άνευ όρων σε ορισμένα πανεπιστήμια του Ηνωμένου Βασιλείου, αλλ' απλώς αναφέρουν ορισμένες περιπτώσεις αποδοχής των εν λόγω διπλωματούχων μέχρι σήμερα.
- 36 Το καθού έδωσε αρνητική απάντηση στην ερώτηση του Πρωτοδικείου ως προς το αν το δίπλωμα του *Degree College* ανταποκρίνεται στον ορισμό του διπλώματος που απαιτείται για την πρόσληψη στις θέσεις της κατηγορίας Α και του κλάδου LA της ευρωπαϊκής δημοσίας διοικήσεως, όπως ο ορισμός αυτός περιέχεται στον « πρακτικό οδηγό για τους υποψηφίους ». Το καθού αναφέρεται συναφώς στην ως άνω νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας καθώς και στις διατάξεις του Ελληνικού Συντάγματος.
- 37 Όσον αφορά τις πρακτικές συνέπειες του άρθρου 16 του Συντάγματος, το καθού παρατηρεί ότι από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι απαγορεύεται η λειτουργία ιδιωτικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων ανωτάτης εκπαίδευσης. Κατά συνέπεια, παρά το γεγονός ότι τέτοια ιδρύματα έχουν τη δυνατότητα *de facto* να λειτουργούν στην Ελλάδα, δεν υφίστανται *de jure*, όπως επιβεβαιώνεται από την προαναφερθείσα απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας. Το καθού προσθέτει ότι η μεταβολή της κατα-

στάσεως αυτής προϋποθέτει τροποποίηση του Συντάγματος. Όσον αφορά την άσκηση επαγγέλματος, το Κοινοβούλιο αναφέρει ότι, υπό την επιφύλαξη της υπάρξεως των απαιτούμενων προσόντων συνισταμένων σε σπουδές πανεπιστημιακού επιπέδου που πιστοποιούνται με δίπλωμα αναγνωριζόμενο στην Ελλάδα, οι κάτοχοι διπλωμάτων που έχουν χορηγηθεί από ιδιωτικά εκπαιδευτικά ιδρύματα μπορούν να θέσουν υποψηφιότητα για οποιαδήποτε θέση.

- 38 Στην ερώτηση αν η εξεταστική επιτροπή στην υπό κρίση περίπτωση δέχτηκε — κατ' εφαρμογή του τρόπου αξιολογήσεως των διπλωμάτων ο οποίος προβλέπεται στο σημείο 2 του « πρακτικού οδηγού για τους υποψηφίους » — τη συμμετοχή άλλου υποψηφίου κατόχου διπλώματος « Bachelor of Arts » άλλου « Κολλεγίου », της ίδιας φύσεως και του ίδιου επιπέδου, εγκατεστημένου στις Ηνωμένες Πολιτείες και αναγνωρισμένου από τη « New England Association of Schools and Colleges », το Κοινοβούλιο απάντησε ότι κανένας υποψήφιος που διέθετε αποκλειστικά και μόνο δίπλωμα « Bachelor of Arts », μη αναγνωρισμένο από το ΔΙΚΑΤΣΑ, δεν έγινε δεκτός από την εξεταστική επιτροπή να συμμετάσχει στον διαγωνισμό.
- 39 Προκαταρκτικώς, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η εξεταστική επιτροπή προέβαλε ως αιτιολογία της επίδικης αποφάσεως το ότι οι σπουδές που πραγματοποιούνται στο Deree College Αθηνών δεν αναγνωρίζονται ως πανεπιστημιακές σπουδές από το Ελληνικό Κράτος. Η αιτιολογία αυτή δεν συνιστά αξιολόγηση των εν λόγω σπουδών και, συνεπώς, δεν εμπίπτει στις ειδικές αρμοδιότητες που διαθέτει η εξεταστική επιτροπή όσον αφορά την ποιοτική εκτίμηση των σπουδών που έχουν πραγματοποιήσει οι υποψήφιοι, ως προς την οποία η εξεταστική επιτροπή διαθέτει ευρεία εξουσία εκτιμήσεως. Αντιθέτως, η αιτιολογία αυτή έχει καθαρώς νομικό χαρακτήρα. Κατά συνέπεια, ο έλεγχος της νομιμότητας της επίδικης αποφάσεως από τον κοινοτικό δικαστή δεν θα πρέπει να περιοριστεί στην εξέταση τυχόν προφανών σφαλμάτων εκτιμήσεως της εξεταστικής επιτροπής, αλλά θα πρέπει να εξεταστεί κατά πόσον η εξεταστική επιτροπή εφάρμοσε ορθώς, στην υπό κρίση περίπτωση, τους ισχύοντες νομικούς κανόνες (βλ. την προαναφερθείσα απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Ιουλίου 1989 στην υπόθεση 108/88, Jaenicke Cendoya κατά Επιτροπής).
- 40 Το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι, με τον υπό κρίση λόγο ακυρώσεως, η προσφεύγουσα υποστηρίζει κατ' ουσίαν ότι η εκτίμηση του τίτλου σπουδών της βάσει του ελληνικού δικαίου και μόνον, στην οποία προέβη η εξεταστική επιτροπή του διαγωνισμού PE/137/LA, αντιβαίνει στην οδηγία 89/48 και δεν λαμβάνει υπόψη την αναγνώριση του τίτλου σπουδών της ως πανεπιστημιακού διπλώματος στο Ηνωμένο Βασίλειο, γεγονός το οποίο, κατά την προσφεύγουσα, συνεπάγεται δυσμενή διάκριση λόγω ιθαγενείας.

- 41 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι πρέπει να εξεταστεί, πρώτον, κατά πόσον οι διατάξεις της οδηγίας 89/48 μπορούσαν να έχουν ως αποτέλεσμα να υποχρεώσουν την εξεταστική επιτροπή να αναγνωρίσει ως πανεπιστημιακό δίπλωμα τον τίτλο σπουδών της προσφεύγουσας.
- 42 Ως προς τα αποτελέσματα των οδηγιών γενικώς, πρέπει να υπενθυμιστεί ότι από το άρθρο 189, τρίτο εδάφιο, της Συνθήκης, κατά το οποίο « η οδηγία δεσμεύει κάθε κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται, όσον αφορά το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, αλλά αφήνει την επιλογή του τύπου και των μέσων στην αρμοδιότητα των εθνικών αρχών », προκύπτει ότι τα κράτη προς τα οποία απευθύνεται η οδηγία υπέχουν, δυνάμει αυτής, υποχρέωση ως προς το αποτέλεσμα, η οποία πρέπει να έχει εκπληρωθεί κατά τη λήξη της προθεσμίας που τάσσει η ίδια η οδηγία. Μόνο στην περίπτωση που ένα κράτος μέλος δεν έχει λάβει εμπροθέσμως τα επιβαλλόμενα από την οδηγία εκτελεστικά μέτρα είναι δυνατόν να γεννηθούν από την υποχρέωση αυτή δικαιώματα τα οποία να μπορούν να επικαλεστούν οι ιδιώτες έναντι του εν λόγω κράτους μέλους (βλ. π. χ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 19ης Ιανουαρίου 1982, υπόθεση 8/81, Becker, Συλλογή 1982, σ. 53 επ., συγκεκριμένα σ. 70 επ.). Ως εκ τούτου, η εκπνοή της προθεσμίας μεταφοράς της οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση προκειμένου τα αποτελέσματά της να μετατραπούν από υποχρέωση των κρατών μελών να λάβουν εκτελεστικά μέτρα σε δικαιώματα τα οποία μπορούν να επικαλούνται οι ιδιώτες.
- 43 Το άρθρο 12 της οδηγίας 89/48, η οποία κοινοποιήθηκε στα κράτη μέλη στις 4 Ιανουαρίου 1989, ορίζει ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να την εφαρμόσουν εντός δύο ετών από την ημερομηνία αυτή. Συνεπώς, η προθεσμία μεταφοράς της οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο έληξε μετά ένα έτος και πλέον από τη λήψη της επίδικης αποφάσεως της εξεταστικής επιτροπής. Επομένως, τα αποτελέσματα της εν λόγω οδηγίας συνίσταντο, κατά την ημερομηνία λήψεως της προσβαλλομένης αποφάσεως, μόνο σε υποχρέωση των κρατών μελών να λάβουν τα αναγκαία μέτρα για να συμμορφωθούν προς την οδηγία. Αντιθέτως, την εποχή εκείνη η οδηγία δεν δημιουργούσε δικαιώματα τα οποία να μπορούν να επικαλεστούν οι ιδιώτες.
- 44 Εξάλλου, η εν λόγω οδηγία σκοπεύει μεν στη θέσπιση ενός συστήματος αμοιβαίας αναγνώρισεως των διπλωμάτων μεταξύ των κρατών μελών της Κοινότητας, δεν επιδιώκει όμως να επιβάλει την άνευ προϋποθέσεων αναγνώριση των διπλωμάτων. Έτσι, το άρθρο 4 της οδηγίας επιτρέπει στα κράτη μέλη να εξαρτούν, σε ορισμένες περιπτώσεις, την πρόσβαση των κατόχων αλλοδαπών διπλωμάτων στην άσκηση νομικάς κατοχυρωμένων επαγγελματιών από πρόσθετες προϋποθέσεις. Παρά το εν λόγω περιθώριο εκτιμήσεως το οποίο επιτρέπει στα κράτη μέλη να συνοδεύουν την εφαρμογή της οδηγίας με ορισμένους περιοριστικούς όρους, το Πρωτοδικείο δεν αποκλείει το ενδεχόμενο να έχουν οι διατάξεις της οδηγίας αυτής τον ανεπιφύλακτο και σαφή χαρακτήρα που είναι απαραίτητος προκειμένου να τους αναγνωριστούν αποτελέσματα τα οποία

να μπορούν να επικαλεστούν οι ιδιώτες έναντι κράτους μέλους. Πράγματι, ένα κράτος μέλος το οποίο δεν έχει εκπληρώσει την υποχρέωση μεταφοράς μιας οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο δεν μπορεί να ματαιώσει την άσκηση των δικαιωμάτων που γεννά η εν λόγω οδηγία υπέρ των ιδιωτών επικαλούμενο τη δυνατότητα θεσπίσεως ορισμένων περιοριστικών όρων για την άσκηση των δικαιωμάτων αυτών, δυνατότητα της οποίας μπορούσε να έχει κάνει χρήση αν είχε λάβει τα αναγκαία μέτρα προς εφαρμογή της οδηγίας (βλ. σχετικά με ανάλογη δυνατότητα, η οποία αφορά τον περιορισμό του εγγυημένου ποσού της καταβολής προς τους εργαζομένους των ανεξοφλήτων απαιτήσεων λόγω της αφερεγγυότητας του εργοδότη· απόφαση του Δικαστηρίου της 19ης Νοεμβρίου 1991, υποθέσεις C-6/90 και C-9/90, Francovich και Bonifaci κατά Ιταλικής Δημοκρατίας, Συλλογή 1991, σ. I-5357, σκέψη 21). Ωστόσο, επί όσο χρονικό διάστημα δεν έχει εκπνεύσει ακόμα η προθεσμία μεταφοράς της οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο, η δυνατότητα των κρατών μελών να θεσπίσουν τους περιοριστικούς όρους εμποδίζει οπωσδήποτε τους ιδιώτες να επικαλούνται δικαιώματα ερειδόμενα επί της οδηγίας.

45 Εξάλλου, από το άρθρο 3 της οδηγίας 89/48 προκύπτει ότι αντικείμενό της είναι η αναγνώριση εντός ενός κράτους μέλους των διπλωμάτων που έχουν χορηγηθεί εντός άλλων κρατών μελών. Η οδηγία αφορά καταστάσεις στις οποίες οι ιδιώτες επιθυμούν να ασκήσουν ορισμένο επάγγελμα σε κράτος μέλος διαφορετικό από το κράτος στο οποίο απέκτησαν τους τίτλους τους, καταστάσεις οι οποίες, ως εκ τούτου, εμφανίζουν ένα διαμεθοριακό στοιχείο. Η υπό κρίση περίπτωση, ωστόσο, δεν αφορά το κατά πόσον ένα δίπλωμα το οποίο επιτρέπει την πρόσβαση σε νομικώς κατοχυρωμένο επάγγελμα στο κράτος μέλος εντός του οποίου έχει κτηθεί το δίπλωμα πρέπει να αναγνωριστεί από άλλο κράτος μέλος, αλλά αφορά τη μη αναγνώριση ενός τίτλου από το ίδιο το κράτος μέλος εντός του οποίου έχει κτηθεί ο τίτλος. Η οδηγία 89/48/ΕΟΚ δεν ρυθμίζει αυτό το καθαρώς εσωτερικό ζήτημα, στο οποίο εμπλέκεται ένα και μόνο κράτος μέλος.

46 Τέλος, το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι, κατά τις διατάξεις του άρθρου 1 της εν λόγω οδηγίας, στο εσωτερικό δίκαιο κάθε κράτους μέλους εναπόκειται να καθορίσει τις αρχές που δικαιούνται να χορηγούν, στο έδαφός του, διπλώματα παρέχοντα πρόσβαση σε νομικώς κατοχυρωμένα επαγγέλματα καθώς και τις απαιτούμενες προϋποθέσεις για τη χορήγηση των διπλωμάτων αυτών. Ασφαλώς, κατά το άρθρο 1 της οδηγίας, δίπλωμα εκδιδόμενο από την αρμόδια αρχή κράτους μέλους μπορεί να πιστοποιεί — υπό ορισμένες προϋποθέσεις — σπουδές που έχουν πραγματοποιηθεί σε άλλο κράτος μέλος. Η δυνατότητα όμως αυτή δεν αφορά την υπό κρίση περίπτωση, στην οποία ο μόνος τίτλος σπουδών τον οποίο επικαλείται η προσφεύγουσα της χορηγήθηκε στο ίδιο το κράτος εντός του οποίου πραγματοποίησε τις σπουδές της. Επομένως, στη νομοθεσία του κράτους αυτού και μόνο εναπόκειται να καθορίσει, στο πλαίσιο του συστήματος αμοιβαίας αναγνώρισεως των διπλωμάτων στο οποίο σκοπεί η οδηγία 89/48, τη νομική ισχύ ενός τέτοιου τίτλου σπουδών.

- 47 Υπό τις συνθήκες αυτές, η εξεταστική επιτροπή ουδόλως μπορούσε να στηριχθεί στην οδηγία 89/48 προκειμένου να αναγνωρίσει στον τίτλο της προσφεύγουσας ισχύ πανεπιστημιακού διπλώματος. Συνεπώς, το Πρωτοδικείο δεν χρειάζεται, στην υπό κρίση περίπτωση, να αποφανθεί επί του γενικότερου ζητήματος κατά πόσον οι διατάξεις της οδηγίας αυτής μπορούν να παραγάγουν αποτελέσματα τα οποία οι ιδιώτες να μπορούν να επικαλούνται όχι μόνον έναντι των κρατών μελών αλλά και έναντι των κοινοτικών οργάνων.
- 48 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι πρέπει, στη συνέχεια, να ερευνηθεί αν η απόφαση της εξεταστικής επιτροπής τήρησε τους όρους της προκηρύξεως του διαγωνισμού. Η προκήρυξη αυτή δεν περιείχε καμία διάταξη κωλύουσα την εξεταστική επιτροπή να εκλάβει την έννοια « πανεπιστημιακό πτυχίο ή δίπλωμα » ως αναφερόμενη στον ορισμό της έννοιας αυτής κατά την ελληνική νομοθεσία. Ο « πρακτικός οδηγός για τους υποψηφίους » διευκρίνιζε μάλιστα ότι το απαιτούμενο πτυχίο ή δίπλωμα πρέπει να αποδεικνύει ολοκληρωμένο κύκλο πανεπιστημιακών σπουδών σε « αναγνωρισμένα πανεπιστήμια της Ελλάδας ή του εξωτερικού », πράγμα από το οποίο προκύπτει ότι αναφερόταν σε τίτλους χορηγούμενους από πανεπιστήμια αναγνωριζόμενα στη χώρα εντός της οποίας παρέχεται η διδασκαλία.
- 49 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να υπενθυμιστεί ότι, ελλείψει κάθε αντίθετης διάταξης, είτε σε κανονισμό ή οδηγία που εφαρμόζεται στους διαγωνισμούς προσλήψεων των κοινοτικών οργάνων, είτε στην προκήρυξη του διαγωνισμού, πρέπει να θεωρηθεί ότι η προϋπόθεση της κατοχής πανεπιστημιακού διπλώματος έχει κατ' ανάγκη την έννοια που δίνει στον όρο αυτόν η ίδια η νομοθεσία του κράτους μέλους στο οποίο ο υποψήφιος περάτωσε τις σπουδές που επικαλείται (βλ. προαναφερθείσα απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Ιουλίου 1989, υπόθεση 108/88, Jaenicke Cendoya, σ. 2739, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 7ης Φεβρουαρίου 1991, υπόθεση T-2/90, Ferreira de Freitas κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. II-103).
- 50 Η ανάλυση αυτή συμφωνεί, εξάλλου, με την κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ Κοινοτήτας και κρατών μελών στον τομέα της εκπαίδευσης, όπως η κατανομή αυτή προκύπτει από τη Συνθήκη ΕΟΚ. Ασφαλώς, ο τομέας της εκπαίδευσης, ιδίως όταν πρόκειται για την πρόσβαση και τη συμμετοχή σε κύκλους μαθημάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης, δεν είναι ξένος προς το κοινοτικό δίκαιο (βλ. π.χ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Φεβρουαρίου 1985, υπόθεση 293/83, Gravier, Συλλογή 1985, σ. 593 επ. συγκεκριμένα σ. 612), οι δε πανεπιστημιακές σπουδές ανταποκρίνονται, γενικώς, στα κριτήρια βάσει των οποίων ορίζεται η έννοια της επαγγελματικής κατάρτισης (βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 2ας Φεβρουαρίου 1988, υπόθεση 24/86, Blaizot, Συλλογή 1988, σ. 379). Εξάλλου, το άρθρο 57 της Συνθήκης ΕΟΚ εξουσιοδοτεί τον κοινοτικό νομοθέτη να εκδίδει οδηγίες για την αμοιβαία αναγνώριση των διπλωμάτων. Ωστόσο, η οργάνωση της παιδείας και η εκπαιδευτική πολιτική δεν

περιλαμβάνονται, αυτές καθαυτές, μεταξύ των τομέων τους οποίους η Συνθήκη έχει υπαγάγει στην αρμοδιότητα των κοινοτικών οργάνων (βλ. π. χ. την προαναφερθείσα απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Φεβρουαρίου 1985, Gravier, και τις αποφάσεις της 21ης Ιουνίου 1988, υπόθεση 197/86, Brown, Συλλογή 1988, σ. 3205, και της 30ής Μαΐου 1989, υπόθεση 242/87, Επιτροπή κατά Συμβουλίου, λεγομένη « υπόθεση Έρασμος », Συλλογή 1989, σ. 1425 επ. συγκεκριμένα σ. 1457).

- 51 Εφόσον εμπίπτει στην αρμοδιότητα των κρατών μελών η οργάνωση της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης που παρέχεται επί του εδάφους τους, τα κοινοτικά όργανα οφείλουν να σέβονται τους κανόνες τους οποίους θεσπίζουν τα κράτη μέλη στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, σύμφωνα με τον κανόνα που επιβάλλει στα κράτη μέλη και τα κοινοτικά όργανα αμοιβαία καθήκοντα ειλικρινούς συνεργασίας, κανόνα ο οποίος ενέπνευσε, μεταξύ άλλων, και το άρθρο 5 της Συνθήκης ΕΟΚ (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 10ης Φεβρουαρίου 1983, υπόθεση 230/81, Λουξεμβούργο κατά Κοινοβουλίου, Συλλογή 1983, σ. 255 επ., συγκεκριμένα σ. 287). Αυτό ισχύει ιδίως όταν, όπως στην υπό κρίση περίπτωση, πρόκειται για διατάξεις συνταγματικού δικαίου.
- 52 Ως εκ τούτου, η εξεταστική επιτροπή οφείλει, στην υπό κρίση περίπτωση, να εξετάσει αν η προσφεύγουσα προσκόμισε δίπλωμα το οποίο πιστοποιούσε πανεπιστημιακές σπουδές κατά την έννοια της ελληνικής νομοθεσίας.
- 53 Όσον αφορά την εκτίμηση του τίτλου σπουδών της προσφεύγουσας κατά το ελληνικό δίκαιο, από τις απαντήσεις στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου προς τους διαδίκους και την Κυβέρνηση της Ελληνικής Δημοκρατίας προκύπτει ότι ο εν λόγω τίτλος, επειδή έχει χορηγηθεί από ιδιωτικό εκπαιδευτικό ίδρυμα, δεν αποτελεί πανεπιστημιακό δίπλωμα κατά το ελληνικό δίκαιο. Εξάλλου, το ότι το ελληνικό συνταγματικό δίκαιο αποκλείει αυστηρώς κάθε δυνατότητα αναγνώρισης ενός τέτοιου τίτλου σπουδών ως πανεπιστημιακού διπλώματος επιβεβαιώνεται από την προαναφερθείσα απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας της 8ης Ιουνίου 1990, σύμφωνα με την οποία οι συναφείς διατάξεις του Συντάγματος απαγορεύουν ακόμα και την έμμεση αναγνώριση, μέσω της διαδικασίας αναγνώρισης αλλοδαπού διπλώματος χορηγηθέντος βάσει τίτλου σπουδών ο οποίος έχει χορηγηθεί από ιδιωτικό εκπαιδευτικό ίδρυμα εγκατεστημένο στην Ελλάδα. Υπό τις συνθήκες αυτές, η εξεταστική επιτροπή ορθώς εφάρμοσε το ελληνικό δίκαιο αρνούμενη να αναγνωρίσει τον τίτλο που χορηγήθηκε στην προσφεύγουσα από το Deree College ως δίπλωμα το οποίο πιστοποιεί « πρόσφορες πανεπιστημιακές σπουδές » κατά την έννοια της προκηρύξεως του διαγωνισμού.
- 54 Ωστόσο, το γεγονός ότι η εξεταστική επιτροπή εφάρμοσε το δίκαιο κράτους μέλους δεν την απήλλαξε από την υποχρέωση της τηρήσεως της αρχής της απαγορεύσεως

των διακρίσεων λόγω ιθαγενείας, την οποία επικαλείται η προσφεύγουσα. Η προσφεύγουσα επικαλέστηκε μεν τα άρθρα 7 και 48, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΟΚ, θα πρέπει όμως να παρατηρηθεί ότι και ο ΚΥΚ περιέχει, ιδίως στα άρθρα 5, παράγραφος 3, 7, παράγραφος 1, και 27, κανόνες οι οποίοι απαγορεύουν κάθε άνιση μεταχείριση στηριζόμενη στην ιθαγένεια. Καιτοι η προσφεύγουσα δεν παρέπεμψε ρητώς τους κανόνες αυτούς οι οποίοι ισχύουν στο ειδικότερο πλαίσιο του δικαίου της κοινοτικής δημοσίας διοικήσεως, επικαλέστηκε, με τον προβαλλόμενο λόγο ακυρώσεως, παραβίαση της αρχής την οποία εκφράζουν οι κανόνες αυτοί. Συνεπώς, το βάσιμο του υπό κρίση λόγου ακυρώσεως δεν εξαρτάται από το αν τα άρθρα 48, παράγραφος 2, και 7 της Συνθήκης έχουν εφαρμογή στις σχέσεις των υπαλλήλων και υποψηφίων υπαλλήλων της κοινοτικής δημοσίας διοικήσεως με τα κοινοτικά όργανα.

55 Ωστόσο, η εκτίμηση των τίτλων σπουδών που υποβάλλουν οι υποψήφιοι διαγωνισμού βάσει του δικαίου του κράτους μέλους στο οποίο έχουν πραγματοποιήσει τις σπουδές τους δεν συνιστά διαφορετική μεταχείριση μεταξύ υποψηφίων έχοντων την ιθαγένεια διαφορετικών κρατών μελών. Πράγματι, κατά τον κανόνα αυτόν, όλοι οι υποψήφιοι που έχουν παρακολουθήσει τις ίδιες σπουδές αντιμετωπίζονται κατά τον ίδιο τρόπο, όσον αφορά τη συμμετοχή τους στους διαγωνισμούς των κοινοτικών οργάνων, ανεξαρτήτως της ιθαγενείας τους ή της νομικής ισχύος του τίτλου σπουδών τους στη χώρα καταγωγής τους. Συνεπώς, η εξεταστική επιτροπή, σύμφωνα με το κριτήριο που εφάρμοσε, όφειλε να μην επιτρέψει τη συμμετοχή στον διαγωνισμό σε υποψηφίους υπηκόους του Ηνωμένου Βασιλείου που θα προσκόμιζαν δίπλωμα του Deree College Αθηνών.

56 Κατά την επί ακροατηρίου συζήτηση, η προσφεύγουσα επικαλέστηκε επίσης τη διαφορά μεταξύ των πραγματικών περιστατικών της υπό κρίση υποθέσεως και των πραγματικών περιστατικών στην υπόθεση Jaenicke Cendoya (προαναφερθείσα απόφαση της 13ης Ιουλίου 1989, υπόθεση 108/88), η οποία απορρέει από την υποτιθέμενη αναγνώριση του διπλώματος του Deree College στο Ηνωμένο Βασίλειο. Συναφώς, πρέπει να παρατηρηθεί ότι, μολονότι τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να αναγνωρίζουν στους αλλοδαπούς τίτλους σπουδών περισσότερα αποτελέσματα από αυτά που τους αναγνωρίζει το δίκαιο του κράτους μέλους εντός του οποίου χορηγήθηκαν, τα αποτελέσματα αυτά δεν αφορούν παρά την αξία των εν λόγω τίτλων σπουδών στο πλαίσιο της εσωτερικής έννομης τάξης του κράτους που τα αναγνωρίζει. Εξάλλου, οι δεσμοί μεταξύ του κράτους αυτού και του επιμάχου διπλώματος είναι λιγότερο στενοί από τους δεσμούς που υφίστανται μεταξύ του εν λόγω διπλώματος και του κράτους στο έδαφος του οποίου παρασχέθηκε η εκπαίδευση την οποία πιστοποιεί το δίπλωμα. Το τελευταίο αυτό κράτος είναι, ιδίως, σε θέση να εκτιμήσει καλύτερα από τα άλλα κράτη μέλη κατά πόσον η εκπαίδευση αυτή ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της πανεπιστημιακής εκπαίδευσως. Συνεπώς, μια διοικητική πρακτική, όπως αυτή που επικαλείται η προσφεύγουσα — ευνοϊκότερη για τα διπλώματα του Deree College από ό,τι η προσβαλλόμενη απόφαση της εξεταστικής επιτροπής — δεν μπορεί να δεσμεύσει τις εξεταστικές επιτροπές των διαγωνισμών των κοινοτικών οργάνων.

- 57 Επιπλέον, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η προσφεύγουσα δεν απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι ο τίτλος σπουδών της παρέχει, εντός του Ηνωμένου Βασιλείου, δικαίωμα προσβάσεως σε μεταπτυχιακές σπουδές ή επαγγελματικές δραστηριότητες των οποίων η άσκηση προϋποθέτει, κατά το εσωτερικό δίκαιο του κράτους αυτού, πανεπιστημιακές σπουδές. Πράγματι, μόνο κατά την επί ακροατηρίου συζήτηση η προσφεύγουσα προσφέρθηκε να προσκομίσει βεβαιώσεις όλων των πανεπιστημίων αυτού του κράτους μέλους και των αρμοδίων επί θεμάτων προσβάσεως στη δημόσια διοίκηση αρχών για να αποδείξει ότι ο τίτλος σπουδών του Deree College αρκεί προκειμένου ο κατοχός του να γίνει δεκτός να παρακολουθήσει, ως τακτικός φοιτητής, μεταπτυχιακές σπουδές ή να προσληφθεί σε ορισμένες θέσεις της δημοσίας διοικήσεως. Δεδομένου ότι η προσφεύγουσα δεν επικαλέστηκε κανένα λόγο ο οποίος να την εμπόδιζε να προτείνει τα αποδεικτικά αυτά μέσα με το δικόγραφο της προσφυγής της, τα μέσα αυτά πρέπει, κατά το άρθρο 48, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, να απορριφθούν λόγω καθυστερημένης προβολής τους.
- 58 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, τέλος, ότι η εφαρμογή του δικαίου του κράτους μέλους εντός του οποίου πραγματοποιήθηκαν οι σπουδές θα έπρεπε να προϋποθέτει την ύπαρξη, στην έννομη τάξη του εν λόγω κράτους μέλους, μιας διαδικασίας αναγνώρισεως των διπλωμάτων που πιστοποιούν εκπαίδευση παρεχόμενη εντός του κράτους αυτού από ιδιωτικά εκπαιδευτικά ιδρύματα. Ωστόσο, εναπόκειται στα κράτη μέλη, στο πλαίσιο της αρμοδιότητας οργανώσεως της παιδείας, να προσδιορίζουν το καθεστώς των ιδιωτικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων που λειτουργούν στο έδαφός τους και να καθορίζουν αν οι τίτλοι σπουδών που χορηγούνται από τα ιδρύματα αυτά μπορούν να τύχουν επίσημης αναγνώρισεως. Τα κοινοτικά όργανα οφείλουν να σέβονται το καθεστώς που θεσπίζουν τα κράτη μέλη στον τομέα αυτόν, εκτός αν το καθεστώς αυτό αντίκειται σε ειδικές διατάξεις του κοινοτικού δικαίου.
- 59 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι ο λόγος ακυρώσεως περί δυσμενούς διακρίσεως λόγω ιθαγενείας, οφειλομένης στο ότι η εξεταστική επιτροπή εκτίμησε το δίπλωμα της προσφεύγουσας μόνο βάσει των διατάξεων της ελληνικής νομοθεσίας, είναι αβάσιμος.

Επί του λόγου ακυρώσεως που στηρίζεται στην παράβαση του άρθρου 48, παράγραφος 3, στοιχείο γ, της Συνθήκης ΕΟΚ

- 60 Η προσφεύγουσα είναι της γνώμης ότι η άρνηση της εξεταστικής επιτροπής να επιτρέψει τη συμμετοχή της στον εν λόγω διαγωνισμό αποτελεί σαφή περιορισμό της ελευθερίας εγκαταστάσεως των εργαζομένων, ο οποίος αντίκειται ευθέως στο άρθρο 48, παράγραφος 3, στοιχείο γ, της Συνθήκης. Κατά την προσφεύγουσα, η απόφαση της εξεταστικής επιτροπής περί απορρίψεως της υποψηφιότητάς της περιορίζει το πεδίο επιλογής της όσον αφορά την επαγγελματική απασχόληση και την αναγκάζει να αναζητήσει εργασιακή θέση κατωτέρων προσόντων από αυτά που πιστοποιούνται με τον

πανεπιστημιακό τίτλο που κατέχει. Συναφώς, υποστηρίζει ακόμα ότι οι διατάξεις της Συνθήκης δεσμεύουν όχι μόνο τα κράτη μέλη αλλά και τα κοινοτικά όργανα.

- 61 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, εξάλλου, ότι η έννοια « εργαζόμενος » στην οποία αναφέρεται το άρθρο 48 της Συνθήκης πρέπει να ερμηνεύεται ευρέως ώστε να περιλαμβάνει και τους υποψηφίους διαγωνισμών. Υπογραμμίζει ότι οι κανόνες της Συνθήκης εγγυώνται την ελεύθερη κυκλοφορία τόσο στα πρόσωπα που ασκούν όσο και στα πρόσωπα που επιθυμούν να ασκήσουν μια οικονομική δραστηριότητα και ότι οι κανόνες αυτοί έχουν εφαρμογή στις περιπτώσεις που ο εργαζόμενος επιθυμεί να ασκήσει μόνιμη επαγγελματική δραστηριότητα μετακινούμενος προς τούτο σε άλλο κράτος μέλος, η δε επιθυμία του αυτή εκδηλώνεται με σοβαρές και ειλικρινείς προσπάθειες, όπως στην υπό κρίση περίπτωση. Η προσφεύγουσα θεωρεί, συνεπώς, ότι ακόμα και η απλή προοπτική μιας σταθερής εργασιακής σχέσης της επιτρέπει να επικαλεστεί το άρθρο 48 της Συνθήκης.
- 62 Το καθού όργανο αμφισβητεί, και στο πλαίσιο του υπό κρίση λόγου ακυρώσεως, ότι το άρθρο 48 έχει εφαρμογή στις πράξεις των κοινοτικών οργάνων σε θέματα προσλήψεως υπαλλήλων. Το καθού δεν δέχεται την άποψη της προσφεύγουσας ότι η άρνηση της εξεταστικής επιτροπής να δεχτεί τη συμμετοχή της στον διαγωνισμό συνιστά, στην περίπτωση της, προσβολή του δικαιώματος της ελευθερίας εγκαταστάσεως, την οποία εγγυάται το άρθρο 48, παράγραφος 3, στοιχείο γ, της Συνθήκης. Το καθού θεωρεί ότι η προσφεύγουσα δεν μπορεί να υποστηρίξει ότι το δικαίωμα διαμονής της απορρέει από το γεγονός ότι το δίπλωμά της της επιτρέπει την άσκηση καθορισμένης εργασίας, καθόσον μια τέτοια αντίληψη δεν συμβιβάζεται με το γεγονός ότι το να επιτραπεί σε υποψήφιο να συμμετάσχει σε διαγωνισμό ουδόλως αποτελεί εγγύηση επιτυχίας, προσλήψεως ή προσφοράς θέσεως εργασίας. Κατά το καθού, η απλή προοπτική για προσφορά θέσεως εργασίας μετά τη συμμετοχή σε διαγωνισμό δεν αρκεί για την αναγνώριση των δικαιωμάτων που απορρέουν από το άρθρο 48 της Συνθήκης, δικαιώματα τα οποία άλλωστε παρέχονται αποκλειστικά στους μισθωτούς που ασκούν « πραγματικές και γνήσιες δραστηριότητες », όπως αποφάνθηκε το Δικαστήριο με την προαναφερθείσα απόφαση της 21ης Ιουνίου 1988, Brown. Το καθού όργανο προσθέτει ότι η απόφαση περί απορρίψεως της υποψηφιότητας της προσφεύγουσας, απόφαση που οπωσδήποτε δεν υπαγορεύθηκε από λόγους ιθαγενείας, δεν μπορεί να εμπόδισε την προσφεύγουσα να μετακινείται και να διαμένει εντός της Κοινότητας προς αναζήτηση θέσεως εργασίας.
- 63 Παρατηρείται ότι το άρθρο 48, παράγραφος 3, στοιχείο γ, της Συνθήκης εγγυάται στους εργαζομένους το δικαίωμα διαμονής εντός κράτους μέλους για την άσκηση ορισμένης εργασίας σύμφωνα με τις διατάξεις που διέπουν την απασχόληση των εργαζομένων υπηκόων του κράτους αυτού. Η εγγύηση αυτή καλύπτει τη νομική κατάσταση των εργαζομένων έναντι του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου εργάζονται. Αντιθέτως, η εγγύηση αυτή δεν αφορά τις σχέσεις μεταξύ των κοινοτικών οργάνων και των υποψηφίων υπαλλήλων της ευρωπαϊκής δημοσίας διοικήσεως. Κατά συνέπεια,

ο λόγος ακυρώσεως που στηρίζεται στην παράβαση του άρθρου 48, παράγραφος 3, στοιχείο γ, της Συνθήκης είναι αβάσιμος.

Επί του λόγου ακυρώσεως που στηρίζεται στον ισχυρισμό ότι το άρθρο 16 του Ελληνικού Συντάγματος είναι συμβιβαστό με τα άρθρα 52 έως 66 της Συνθήκης ΕΟΚ

- 64 Με την απάντησή της στην τέταρτη ερώτηση του Πρωτοδικείου προς τους διαδίκους, η προσφεύγουσα αναπτύσσει επίσης το ζήτημα του συμβιβαστού των διατάξεων του άρθρου 16 του Ελληνικού Συντάγματος με το κοινοτικό δίκαιο. Αφού διαπιστώνει ότι η Συνθήκη ΕΟΚ δεν περιλαμβάνει ρητώς το αντικείμενο « παιδεία » ούτε κατά τον καθορισμό της αποστολής ή της δράσεως της Κοινότητας ούτε σε οποιοδήποτε άλλο σημείο της, συνάγει από το άρθρο 128 της Συνθήκης ΕΟΚ και από τη συναφή νομολογία του Δικαστηρίου (προαναφερθείσες αποφάσεις της 13ης Φεβρουαρίου 1985, υπόθεση 293/83, Gravier, της 2ας Φεβρουαρίου 1988, υπόθεση 24/86, Blazit, και της 15ης Μαρτίου 1988, υπόθεση 147/86, Επιτροπή κατά Ελλάδος, Συλλογή 1988, σ. 1637, και, ιδίως, τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Sir Gordon Slynn, Συλλογή 1988, σ. 1638 επ.) το συμπέρασμα ότι η ιδιωτική εκπαίδευση εμπίπτει ωστόσο στο πεδίο δράσεως των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Η προσφεύγουσα προσθέτει ότι το Δικαστήριο έχει αναγνωρίσει ότι εγκαθιδρύεται μια κοινή κοινοτική πολιτική στον τομέα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και ότι οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες έχουν αρχίσει να λαμβάνουν τα πρώτα μέτρα για τη χάραξη μιας κοινής εκπαιδευτικής πολιτικής.
- 65 Κατά την προσφεύγουσα, αντιβαίνει στις διατάξεις των άρθρων 48 έως 66 της Συνθήκης ΕΟΚ, περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, της ελευθερίας εγκαταστάσεως και της ελεύθερης κυκλοφορίας των υπηρεσιών, η δια διατάξεως συνταγματικής ισχύος πλήρης απαγόρευση της ασκήσεως από ιδιώτες, είτε αυτοί έχουν την ιθαγένεια του ενδιαφερομένου κράτους είτε έχουν άλλη ιθαγένεια, ορισμένης οικονομικής δραστηριότητας. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η προσφεύγουσα εξέφρασε την άποψη ότι οι εξεταστικές επιτροπές δεν μπορούν να μην επιτρέπουν τη συμμετοχή υποψηφίων σε διαγωνισμούς εφαρμόζοντας τέτοιους κανόνες.
- 66 Η προσφεύγουσα προσθέτει ότι η παροχή υπηρεσιών στον τομέα της ανωτάτης εκπαίδευσης δεν εμπίπτει στην εξαίρεση του άρθρου 55 της Συνθήκης ΕΟΚ. Επικαλείται την προαναφερθείσα απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Μαρτίου 1988, υπόθεση 147/86, Επιτροπή κατά Ελλάδος, προς επιβεβαίωση του ότι η έννοια « δημόσια εξουσία » του άρθρου 55 πρέπει να ερμηνεύεται στενά και του ότι η εκπαίδευση αποτελεί μεν, κατά το Ελληνικό Σύνταγμα, θεμελιώδη αποστολή του κράτους, το γεγονός όμως αυτό δεν συνεπάγεται ότι η άσκηση αυτής της αποστολής είναι αποκλειστικό έργο του κράτους και συνδέεται, από τη φύση της, με την άσκηση δημόσιας εξουσίας.

- 67 Κατά την επί ακροατηρίου συζήτηση, το καθού απάντησε ότι κανείς δεν δικαιούται να ζητήσει από την εξεταστική επιτροπή ενός διαγωνισμού να αγνοήσει τις συνταγματικές διατάξεις κράτους μέλους, καθώς και ότι δεν αποδείχθηκε ότι το άρθρο 16 του Ελληνικού Συντάγματος αντίκειται στο κοινοτικό δίκαιο.
- 68 Το άρθρο 48, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου απαγορεύει την προβολή νέων ισχυρισμών κατά τη διάρκεια της δίκης, εκτός αν οι ισχυρισμοί αυτοί στηρίζονται σε νομικά και πραγματικά στοιχεία που ανέκλυψαν κατά την έγγραφη διαδικασία.
- 69 Ο εκπρόσωπος της προσφεύγουσας, ερωτηθείς από το Πρωτοδικείο επί του θέματος της καθυστερημένης προβολής αυτού του λόγου ακυρώσεως, εξήγησε κατά την επί ακροατηρίου συζήτηση ότι οι διατάξεις των κεφαλαίων της Συνθήκης περί της ελευθερίας εγκαταστάσεως και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών δεν μνημονεύθηκαν στο δικόγραφο της προσφυγής διότι η προσφεύγουσα θεωρούσε ότι η επίδικη απόφαση δεν αντέβαινε άμεσα στις διατάξεις αυτές, δεδομένου ότι η ίδια δεν είχε την πρόθεση ούτε να εγκατασταθεί προς άσκηση μη μισθωτών δραστηριοτήτων ούτε να παράσχει υπηρεσίες. Η επίκληση των διατάξεων αυτών έγινε μόνο σε σχέση προς το άρθρο 16 του Ελληνικού Συντάγματος, στο πλαίσιο της απαντήσεως στη σχετική ερώτηση του Πρωτοδικείου.
- 70 Προκειμένου να κριθεί κατά πόσον ο υπό κρίση λόγος ακυρώσεως προβλήθηκε εγκαίρως, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η προσφεύγουσα αμφισβητεί τη συμβατότητα της απαγορεύσεως της ασκήσεως συγκεκριμένης οικονομικής δραστηριότητας, ήτοι της εκμεταλλεύσεως ιδιωτικού πανεπιστημιακού ιδρύματος στην Ελλάδα, προς το κοινοτικό δίκαιο. Καίτοι, στο πλαίσιο αυτού του λόγου ακυρώσεως, επικαλείται τα άρθρα 48 έως 66 της Συνθήκης ΕΟΚ, πρέπει να παρατηρηθεί ότι τόσο το ζήτημα της ενδεχόμενης παρεμποδίσεως της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων που εργάζονται ως μισθωτοί στον τομέα της πανεπιστημιακής εκπαίδευσας όσο και το ζήτημα της παροχής εκπαίδευσας, εντός της Ελλάδος, από εκπαιδευτικό ίδρυμα εγκατεστημένο σε άλλο κράτος μέλος είναι άσχετα προς την παρούσα αιτίαση και, εξάλλου, δεν έχουν σχέση με τα πραγματικά περιστατικά της υπό κρίση υποθέσεως. Ως εκ τούτου, ούτε τα άρθρα 48 επ. περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων ούτε τα άρθρα 59 επ. περί της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών εμπίπτουν στο πεδίο της αιτιάσεως της

προσφεύγουσας, η οποία αφορά αποκλειστικά και μόνο την ελευθερία εγκαταστάσεως που θεσπίζεται από το άρθρο 52 της Συνθήκης.

- 71 Η ελευθερία εγκαταστάσεως της προσφεύγουσας δεν θίγεται μεν, αυτή καθαυκαθαυτή, άμεσα στην υπό κρίση περίπτωση, πλην όμως η προσφεύγουσα παραπονείται ότι εφαρμόστηκε στην περίπτωσή της διάταξη εθνικού δικαίου η οποία, κατά την άποψή της, δεν μπορεί να τύχει εφαρμογής καθόσον δεν συμβιβάζεται με το άρθρο 52 της Συνθήκης. Ισχυριζόμενη ότι η απόφαση της εξεταστικής επιτροπής στηρίχθηκε σε εθνική διάταξη αντιβαίνουσα στο άρθρο αυτό, η προσφεύγουσα υποστηρίζει αναγκαστικά ότι η προσβαλλόμενη απόφαση επίσης αντίκειται στην ως άνω διάταξη. Πρέπει, συνεπώς, να παρατηρηθεί ότι ο υπό κρίση λόγος ακυρώσεως στηρίζεται, κατ' ουσίαν, στην παράβαση του άρθρου 52 της Συνθήκης ΕΟΚ.
- 72 Η προσφεύγουσα δεν μπορεί να δικαιολογήσει την καθυστερημένη προβολή αυτού του λόγου ακυρώσεως ισχυριζόμενη ότι επικαλέστηκε το άρθρο 52 της Συνθήκης απαντώντας σε ερώτηση του Πρωτοδικείου που αφορούσε το άρθρο 16 του Ελληνικού Συντάγματος. Πράγματι, ήταν σαφές, τουλάχιστον από τη στιγμή που η εξεταστική επιτροπή ανακοίνωσε στην προσφεύγουσα την απόφαση που έλαβε μετά την επανεξέταση της υποψηφιότητάς της, ότι η υποψηφιότητα της προσφεύγουσας είχε απορριφθεί βάσει των διατάξεων της ελληνικής νομοθεσίας που απαγορεύουν να θεωρούνται πανεπιστήμια τα ιδιωτικά εκπαιδευτικά ιδρύματα. Επομένως, η προσφεύγουσα όφειλε να λάβει υπόψη της, κατά τον χρόνο της ασκήσεως της προσφυγής, όλα τα στοιχεία βάσει των οποίων θα μπορούσε να αμφισβητήσει το σύμφωνο των εν λόγω κανόνων του εθνικού δικαίου προς τις αρχές της Συνθήκης. Κατά συνέπεια, ο υπό κρίση λόγος ακυρώσεως δεν στηρίζεται σε πραγματικά και νομικά στοιχεία που ανέκυψαν κατά την έγγραφη διαδικασία και ως εκ τούτου πρέπει να απορριφθεί.
- 73 Επιπροσθέτως, και εν πάση περιπτώσει, πρέπει να υπενθυμιστεί ότι το άρθρο 16 του Ελληνικού Συντάγματος απαγορεύει την ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων όχι μόνο στους υπηκόους των άλλων κρατών μελών αλλά και στους Έλληνες υπηκόους. Κατά το άρθρο 52, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΟΚ, η ελευθερία εγκαταστάσεως συνίσταται στην πρόσβαση στις μη μισθωτές δραστηριότητες σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που ορίζονται από τη νομοθεσία της χώρας εγκαταστάσεως για τους δικούς της υπηκόους. Συνεπώς, απαγόρευση η οποία δεν συνεπάγεται διάκριση μεταξύ Ελλήνων υπηκόων και υπηκόων των άλλων κρατών μελών δεν αντίκειται στην ελευθερία εγκαταστάσεως. Το Δικαστήριο, εξάλλου, εφάρμοσε την αρχή αυτή, με την προαναφερθείσα απόφαση της 15ης Μαρτίου 1988, υπόθεση 147/86, Επιτροπή κατά Ελλάδος, σχετικά με την απαγόρευση ιδρύσεως ιδιωτικών σχολών επαγγελματικής εκπαίδευσως, η οποία απορρέει, ελλείψει νόμου ο οποίος να επιτρέπει την ίδρυση τέτοιων

σχολών, από το άρθρο 16, παράγραφος 7, του Ελληνικού Συντάγματος. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η απαγόρευση αυτή, εφόσον ισχυε αδιακρίτως τόσο για τους Έλληνες υπηκόους όσο και για τους υπηκόους των άλλων κρατών μελών, δεν ήταν αντίθετη προς τις διατάξεις της Συνθήκης (βλ. προαναφερθείσα απόφαση της 15ης Μαρτίου 1988, Επιτροπή κατά Ελλάδος, σ. 1655).

- 74 Κατά συνέπεια, ο λόγος ακυρώσεως που ερείδεται στο ανεπάρμοστο του άρθρου 16 του Ελληνικού Συντάγματος είναι απορριπτός.

Επί του λόγου ακυρώσεως που στηρίζεται στην παράβαση των άρθρων 27 επ. του ΚΥΚ, του άρθρου 1, παράγραφος 1, στοιχείο δ, του παραρτήματος ΙΙΙ του ΚΥΚ και του άρθρου 110 του ΚΥΚ

- 75 Προς στήριξη αυτού του λόγου ακυρώσεως, η προσφεύγουσα επικαλείται το γεγονός ότι η Επιτροπή δέχεται τη συμμετοχή των διπλωματούχων του Degree College στους διαγωνισμούς που αφορούν θέσεις της κατηγορίας Α και του κλάδου LA, ενώ στο Κοινοβούλιο οι ανωτέρω διπλωματούχοι μπορούν να συμμετάσχουν στους διαγωνισμούς για την πρόσληψη υπαλλήλων το πολύ της κατηγορίας Β. Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι η μεταχείριση αυτή συνιστά δυσμενή διάκριση. Υποστηρίζει ότι τα προσόντα που απαιτούνται από τον ΚΥΚ για την πρόσληψη υπαλλήλου είναι κοινά σε όλα τα κοινοτικά όργανα. Αναγνωρίζει μεν ότι η απόφαση ενός οργάνου δεν δεσμεύει τα υπόλοιπα όργανα, θεωρεί, ωστόσο, ότι κάθε όργανο υποχρεούται να λαμβάνει υπόψη του τις αποφάσεις που λαμβάνουν τα άλλα όργανα στον τομέα αυτόν, ώστε να αποφεύγονται αποκλίσεις στην εφαρμογή του ΚΥΚ. Κατά την προσφεύγουσα, η εξεταστική επιτροπή του διαγωνισμού PE/137/LA όφειλε, ενόψει της διαφορετικής πρακτικής της Επιτροπής, να ζητήσει διαβουλεύσεις, σύμφωνα με το άρθρο 110 του ΚΥΚ, για την εναρμόνιση της πολιτικής των κοινοτικών οργάνων στο θέμα αυτό. Η προσφεύγουσα προσθέτει ότι το καθού όργανο αντιπαρήλθε έτσι το γεγονός ότι ο μόνος λόγος για τον οποίο το Ελληνικό Κράτος δεν αναγνωρίζει το επίδικο δίπλωμα είναι ότι κατά το Ελληνικό Σύνταγμα οι πανεπιστημιακού επιπέδου σπουδές παρέχονται μόνο από το Ελληνικό Κράτος. Από αυτό συνάγει ότι η μη αναγνώριση του εν λόγω διπλώματος από το Ελληνικό Κράτος δεν σημαίνει ότι οι αντίστοιχες σπουδές δεν είναι πανεπιστημιακού επιπέδου. Η προσφεύγουσα θεωρεί ως έμπρακτη απόδειξη του ισχυρισμού της την αποδοχή του διπλώματος αυτού ως ισότιμου πανεπιστημιακού τίτλου τόσο από τα πανεπιστήμια άλλων κρατών μελών όσο και από την Επιτροπή και το Συμβούλιο. Προς στήριξη των ανωτέρω, η προσφεύγουσα επισύναψε στο υπόμνημα απαντήσεως επιστολή της 8ης Μαΐου 1990, με την οποία της γνωστοποιήθηκε ότι έγινε δεκτή να συμμετάσχει σε γενικό διαγωνισμό (Conseil/A/319) του Συμβουλίου για την πρόσληψη διοικητικών υπαλλήλων.

- 76 Το καθού υποστηρίζει ότι το άρθρο 110 του ΚΥΚ δεν συνεπάγεται υποχρέωση των κοινοτικών οργάνων να λαμβάνουν ταυτόσημες αποφάσεις κατά την εφαρμογή του εν λόγω κανονισμού. Υπογραμμίζει ότι η πρώτη παράγραφος του άρθρου 110 επιτρέπει ρητώς σε κάθε θεσμικό όργανο να θεσπίζει τις γενικές εκτελεστικές διατάξεις του ΚΥΚ. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο φρονεί ότι από το άρθρο αυτό δεν απορρέει καμία υποχρέωση των θεσμικών οργάνων και των εξεταστικών επιτροπών τους να εναρμονίζουν ή να συντονίζουν τη διοργάνωση διαγωνισμών και ιδίως τη λήψη ατομικών αποφάσεων στον εν λόγω τομέα.
- 77 Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο επικαλείται, εξάλλου, τη νομολογία του Δικαστηρίου όσον αφορά την αυτονομία κάθε εξεταστικής επιτροπής να κρίνει, κατά περίπτωση, αν το προσκομιζόμενο δίπλωμα ή η επαγγελματική πείρα του υποψηφίου ανταποκρίνεται στο επίπεδο που απαιτείται κατά τον ΚΥΚ (απόφαση της 14ης Ιουνίου 1972, υπόθεση 44/71, Marcato κατά Επιτροπής, Rec. 1972, σ. 427, συγκεκριμένα σ. 434). Στη συνέχεια, το καθού, παραλέμποντας στην απόφαση του Δικαστηρίου της 2ας Οκτωβρίου 1979, υπόθεση 178/78, Szemerey κατά Επιτροπής (Rec. 1979, σ. 2855, συγκεκριμένα σ. 2863), υποστηρίζει ότι κάθε εξεταστική επιτροπή διαθέτει τη διακριτική ευχέρεια να απαιτεί από τους υποψηφίους να έχουν ολοκληρώσει πλήρεις πανεπιστημιακές σπουδές στη χώρα προελεύσεως. Κατά το καθού όργανο, αυτό συνεπάγεται, δεδομένου ότι δεν υπάρχει κοινοτικός ορισμός της έννοιας « πανεπιστημιακός τίτλος », τη δυνατότητα της εξεταστικής επιτροπής να αναγνωρίζει μόνο τις πανεπιστημιακές σπουδές που πιστοποιούνται με διπλώματα επισήμως αναγνωριζόμενα στις χώρες προελεύσεώς τους. Συναφώς, το καθού παραπέμπει στην προαναφερθείσα απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Ιουλίου 1989, Jaenicke Cendoya κατά Επιτροπής.
- 78 Το καθού όργανο επικαλείται επίσης την απόφαση του Δικαστηρίου της 28ης Απριλίου 1983, υπόθεση 143/82, Lipman κατά Επιτροπής (Συλλογή 1983, σ. 1301 επ., συγκεκριμένα σ. 1311), προκειμένου να υπογραμμίσει τον αυτοτελή χαρακτήρα κάθε διαγωνισμού, που προκηρύσσεται με τους δικούς του όρους και επιδιώκει ιδιαίτερο σκοπό, πράγμα που αποκλείει τη δυνατότητα του υποψηφίου να επικαλείται τους όρους συμμετοχής σε άλλο διαγωνισμό, έστω και του ίδιου κοινοτικού οργάνου. Το καθού υποστηρίζει επίσης ότι μοναδικός σκοπός του του άρθρου 1, παράγραφος 1, του παραρτήματος ΙΙΙ του ΚΥΚ είναι να καθορίσει τα σημεία που πρέπει να περιέχει κάθε προκήρυξη διαγωνισμού και, επομένως, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι οι διατάξεις του ρυθμίζουν το ουσιαστικό περιεχόμενο καθενός από τα σημεία αυτά. Τέλος, το καθού όργανο υποστηρίζει ότι το επιχείρημα της προσφεύγουσας σχετικά με το πανεπιστημιακό επίπεδο των σπουδών της στο εν λόγω ίδρυμα δεν είναι ικανό να διαλύσει τις αμφιβολίες του καθού ως προς το ζήτημα αυτό.

- 79 Ως προς αυτόν τον λόγο ακυρώσεως, με τον οποίο η προσφεύγουσα επικαλείται παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως έναντι των υποψηφίων των διαγωνισμών των άλλων οργάνων, πρέπει, πρώτον, να παρατηρηθεί ότι η εκτίμηση του πανεπιστημιακού χαρακτήρα ορισμένων σπουδών ή ενός τίτλου είναι εκτίμηση *ad hoc* στην οποία προβαίνει κάθε εξεταστική επιτροπή λαμβανομένων υπόψη των ιδιαιτεροτήτων και των όρων κάθε διαγωνισμού (βλ. προαναφερθείσα απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Ιουλίου 1989, Jaenicke Cendoya κατά Επιτροπής, σ. 2740). Εξάλλου, υπενθυμίζεται ότι, στην υπό κρίση περίπτωση, καμία διάταξη της προκηρύξεως του διαγωνισμού και καμία άλλη περίπτωση δεν επέτρεπαν στην εξεταστική επιτροπή να αποστεί, κατά την εκτίμηση του πανεπιστημιακού χαρακτήρα του διπλώματος της προσφεύγουσας, από το δίκαιο του κράτους μέλους εντός του οποίου η προσφεύγουσα είχε πραγματοποιήσει τις σπουδές της. Υπό τις συνθήκες αυτές, εφόσον η εξεταστική επιτροπή δεν διέθετε καμία εξουσία εκτιμήσεως όσον αφορά την ουσιαστική εκτίμηση του διπλώματος, αλλά περιορίστηκε αποκλειστικά στη νομική εκτίμηση του τίτλου, το γεγονός ότι άλλα κοινοτικά όργανα έχουν ενδεχομένως δεχθεί ορισμένους υποψηφίους σε διαγωνισμούς της κατηγορίας Α ή του κλάδου LA αποκλειστικώς και μόνο βάσει του διπλώματος του Deree College είναι άνευ σημασίας.
- 80 Κατά συνέπεια, ο λόγος ακυρώσεως που στηρίζεται στην παράβαση των άρθρων 27 επ. του ΚΥΚ, του άρθρου 1, παράγραφος 1, στοιχείο δ, του παραρτήματος III του ΚΥΚ και του άρθρου 110 του ΚΥΚ είναι αβάσιμος.

Επί της αιτιολογίας της προσβαλλομένης αποφάσεως

- 81 Η προσφεύγουσα, στο πλαίσιο των επιχειρημάτων που προβάλλει με το υπόμνημα απαντήσεώς της σχετικά με τον προηγούμενο λόγο ακυρώσεως, επικαλείται και τη νομολογία του Δικαστηρίου όσον αφορά την υποχρέωση των εξεταστικών επιτροπών να αιτιολογούν ειδικά τις αποφάσεις τους όταν η αξιολόγηση υποψηφίου διαφέρει από την αξιολόγηση του ίδιου υποψηφίου σε προγενέστερο διαγωνισμό (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 5ης Απριλίου 1979, υπόθεση 112/78, Kobor κατά Επιτροπής, Rec. 1979, σ. 1573· της 21ης Μαρτίου 1985, υπόθεση 108/84, De Santis κατά Ελεγκτικού Συνεδρίου, Συλλογή 1985, σ. 947· και της 12ης Ιουλίου 1989, υπόθεση 225/87, Belardinelli κατά Δικαστηρίου, Συλλογή 1989, σ. 2353). Η προσφεύγουσα αναγνωρίζει ότι αυτή η υποχρέωση αιτιολογήσεως έχει εφαρμογή μόνον όταν ο υποψήφιος επέστησε την προσοχή της εξεταστικής επιτροπής επί του σημείου αυτού. Υπογραμμίζει ότι ανέφερε ρητώς στην εξεταστική επιτροπή, με την από 6 Νοεμβρίου 1989 «ένστασή» της, ότι είχε επιτραπεί σε διπλωματούχους του Deree College να συμμετάσχουν σε αντίστοιχο διαγωνισμό της Επιτροπής, καθώς και ότι προσκόμισε επιστολή της Επιτροπής με την οποία το εν λόγω όργανο αναγνώριζε ως πανεπιστημιακό τον επίδικο τίτλο σπουδών. Η προσφεύγουσα προσάπτει στο καθού όργανο ότι παρέβλεψε τα ανωτέρω στοιχεία όταν έλαβε την απόφαση της 22ας Νοεμβρίου 1989 και ότι, καλυπτόμενο από

τη μη αναγνώριση του διπλώματος αυτού από το Ελληνικό Κράτος, δεν προσπάθησε να αιτιολογήσει περαιτέρω ή ειδικότερα την απόφασή του.

- 82 Όσον αφορά την αιτιολόγηση της αποφάσεως περί απορρίψεως της υποψηφιότητας της προσφεύγουσας, το καθού όργανο υποστηρίζει ότι η απόφαση της 22ας Νοεμβρίου 1989 εκθέτει σαφώς δύο αποφασιστικά στοιχεία που αναφέρονται στη νομολογία του Δικαστηρίου, ήτοι, αφενός, τον αυτοτελή χαρακτήρα της οργανώσεως των εργασιών κάθε εξεταστικής επιτροπής και της αξιολογήσεως στην οποία προβαίνει η επιτροπή αυτή και, αφετέρου, την αναφορά στην ίδια τη νομοθεσία του κράτους προελεύσεως σχετικά με την αναγνώριση των πανεπιστημιακών διπλωμάτων. Το Κοινοβούλιο θεωρεί ικανοποιητική την αιτιολογία αυτή.
- 83 Καίτοι η προσφεύγουσα δεν προέβαλε τον λόγο ακυρώσεως που στηρίζεται στον ισχυρισμό περί ανεπαρκούς αιτιολογίας της προσβαλλομένης αποφάσεως παρά μόνον κατά το στάδιο της υποβολής του υπομνήματος απαντήσεως και, επομένως, καθυστερημένα ενόψει του άρθρου 48, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, το Πρωτοδικείο οφείλει να εξετάσει αυτεπαγγέλτως κατά πόσον η επίδικη απόφαση είναι επαρκώς αιτιολογημένη (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 13ης Δεκεμβρίου 1990, υπόθεση T-115/89, Gonzales Holguera κατά Κοινοβουλίου, Συλλογή 1990, σ. II-831).
- 84 Συναφώς, πρέπει να υπενθυμιστεί ότι η νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με την υποχρέωση των εξεταστικών επιτροπών των διαγωνισμών να αιτιολογούν ειδικώς τις αποφάσεις περί αποκλεισμού υποψηφίου από διαγωνισμό έχει εφαρμογή μόνον όταν η εκ μέρους της εξεταστικής επιτροπής αξιολόγηση υποψηφίου υπήρξε λιγότερο ευνοϊκή από την αξιολόγηση του ίδιου υποψηφίου επ' ευκαιρία προγενέστερου διαγωνισμού και εφόσον οι προϋποθέσεις συμμετοχής στον προγενέστερο διαγωνισμό ήταν όμοιες ή αυστηρότερες από τις προϋποθέσεις που απαιτούνται στον επίδικο διαγωνισμό (βλ. προαναφερθείσα απόφαση της 13ης Δεκεμβρίου 1990, υπόθεση T-115/89, Gonzales Holguera κατά Κοινοβουλίου).
- 85 Όμως, η προσφεύγουσα δεν επικαλέστηκε παρά ένα μόνο διαγωνισμό, στον οποίο έτυχε ευνοϊκότερης κρίσεως από ό,τι στον επίδικο διαγωνισμό. Πρόκειται για τον γενικό διαγωνισμό A/319 του Συμβουλίου για την πρόσληψη διοικητικών υπαλλήλων, ο οποίος όμως διεξήχθη μετά τον διαγωνισμό PE/137/LA. Υπό τις συνθήκες αυτές, η εξεταστική επιτροπή του διαγωνισμού δεν ήταν υποχρεωμένη να αιτιολογήσει ειδικώς την απόφασή της.

- 86 Εξάλλου, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η υποχρέωση αιτιολογήσεως κάθε βλαπτικής απόφασης, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 25, παράγραφος 2, του ΚΥΚ, έχει ως σκοπό, αφενός, να παρέχει στον ενδιαφερόμενο τα αναγκαία στοιχεία για να γνωρίζει αν η απόφαση είναι ή όχι βάσιμη και, αφετέρου, να καθιστά δυνατό τον δικαστικό έλεγχο όσον αφορά τη νομιμότητα της απόφασης (βλ. π. χ. την προαναφερθείσα απόφαση της 13ης Δεκεμβρίου 1990, υπόθεση T-115/89, Gonzales Holguera κατά Κοινοβουλίου). Ασφαλώς, η επιστολή της 16ης Οκτωβρίου 1989, με την οποία η προσφεύγουσα πληροφορήθηκε ότι η εξεταστική επιτροπή την είχε αποκλείσει από τον διαγωνισμό, περιοριζόταν να αναφέρει ότι η προσφεύγουσα δεν πληρούσε την προϋπόθεση της περατώσεως πανεπιστημιακών σπουδών πιστοποιουμένων με δίπλωμα ή της ισότιμης επαγγελματικής πείρας. Αντιθέτως, η επιστολή της 22ας Νοεμβρίου 1989, με την οποία κοινοποιήθηκε στην προσφεύγουσα η προσβαλλόμενη εν προκειμένω απόφαση, η οποία ελήφθη μετά την επανεξέταση της υποψηφιότητάς της, ανέφερε σαφώς τον λόγο για τον οποίο η εξεταστική επιτροπή δεν είχε θεωρήσει τον τίτλο σπουδών του Degree College ως πανεπιστημιακό δίπλωμα, και διευκρίνιζε ότι η εξεταστική επιτροπή δεν θεωρούσε ότι δεσμεύεται από τις αποφάσεις που επικαλέσθηκε η προσφεύγουσα, σύμφωνα με τις οποίες κάτοχοι του ίδιου τίτλου σπουδών είχαν γίνει δεκτοί να συμμετάσχουν σε διαγωνισμούς της Επιτροπής για θέσεις του κλάδου LA. Οι ενδείξεις αυτές παρείχαν στην προσφεύγουσα όλα τα αναγκαία στοιχεία προκειμένου να εκτιμήσει αν η απόρριψη της υποψηφιότητάς της ήταν ή όχι βάσιμη και να εξασφαλισθεί δεόντως η υπεράσπιση των δικαιωμάτων της ενώπιον του κοινοτικού δικαστή, πράγμα το οποίο, εξάλλου, αποδεικνύεται από τα επιχειρήματα που ανέπτυξε η προσφεύγουσα στο πλαίσιο της υπό κρίση προσφυγής.
- 87 Από αυτό έπεται ότι ο λόγος ακυρώσεως που στηρίζεται στην ανεπαρκή αιτιολογία της απόφασης με την οποία αποκλείστηκε η προσφεύγουσα από τον επίδικο διαγωνισμό είναι απορριπτέος.

Επί των λοιπών αιτημάτων της προσφεύγουσας

- 88 Δεδομένου ότι όλοι οι λόγοι ακυρώσεως που πρόβλεπε η προσφεύγουσα προς στήριξη της υπό κρίση προσφυγής είναι απορριπτέοι, διαπιστώνεται ότι τα αιτήματα της προσφεύγουσας, με τα οποία ζήτησε να αναγνωρισθεί το δίπλωμα που της χορηγήθηκε από το Degree College ως δίπλωμα πανεπιστημιακού επιπέδου, να αναγνωρισθεί ότι η άρνηση της εξεταστικής επιτροπής να δεχθεί τη συμμετοχή της προσφεύγουσας στον διαγωνισμό PE/137/LA ήταν παράνομη και να ακυρωθούν ο εν λόγω διαγωνισμός και ο πίνακας επιτυχόντων του διαγωνισμού αυτού, είναι αβάσιμα. Συνεπώς, τα αιτή-

ματα αυτά πρέπει να απορριφθούν χωρίς να απαιτείται να αποφανθεί το Πρωτοδικείο επί του παραδεκτού τους.

- 89 Από το σύνολο των ανωτέρω σκέψεων προκύπτει ότι η προσφυγή είναι απορριπτέα.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 90 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα. Ωστόσο, δυνάμει του άρθρου 88 του ίδιου κανονισμού, στις διαφορές μεταξύ των Κοινοτήτων και των υπαλλήλων τους, τα όργανα φέρουν τα έξοδά τους. Συνεπώς, κάθε διάδικος πρέπει να φέρει τα δικαστικά του έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (πέμπτο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει την προσφυγή.**
- 2) Κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά του έξοδα.**

Lenaerts

Barrington

Kirschner

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 11 Φεβρουαρίου 1992.

Ο Γραμματέας

H. Jung

Ο Πρόεδρος

K. Lenaerts